

1 INLEIDING

Hierdie studie word gedoen binne die NGK met die oog daarop om aan te toon dat ontwikkeling in die massamedia en met name die benutting van die Internet, dit moontlik maak vir die kerk om op 'n nuwe wyse binne die postmoderne samelewing van vandag 'n begeleidende en toerustende funksie in elke gelowige (lidmate en nie-lidmate) se lewens te speel om mense daartoe in staat te stel om hulle missionale roeping daaglik te kan uitleef. Die Internet maak dit ook vir die kerk (gemeente) moontlik om mense met die Evangelie van Jesus Christus te bereik ver buite die grense van die kerk. Dit word 'n eietydse instrument waarmee die kerk haar missionale roeping naamlik om aan God se koninkryk gestalte te gee, kan verwesenlik. Hierdie studie bekyk hierdie saak en wil aandui hoe dit moontlik is om hierdie eietydse bedieningsinstrument optimaal te benut.

1.1.PROBLEEMSTELLING

Die lidmate van die NGK het 'n basiese onvermoë om hulle missionale roeping as gelowiges prakties te verstaan en uit te leef deur die benutting van die Internet. Daarmee word die eietydse geleentheid wat die Internet bied met die oog op die gestaltegewing en realisering van God se koninkryk op aarde, verbeur. Hierdie basiese onvermoë hou waarskynlik verband met 'n hele aantal subprobleme waarvan die volgende genoem word.

1.1.1. Godsdienstige kultuur

In Suid-Afrika het ons die voorreg om vryheid van godsdiens te hê. Die Afrikanervolk het ontwikkel uit 'n groep mense wat oor die algemeen geweldig godsdienstig ingestel is. Dit is 'n voorreg en gee die volk 'n goeie basis vir sy kultuur. Ongelukkig moet erken word dat hierdie godsdienstige aspek van die kultuur ook gepaard gaan met 'n hele aantal godsdienstige praktyke wat nie noodwendig getuig van 'n lewende persoonlike verhouding met Jesus Christus nie, maar eerder getuig van die instandhouding van godsdienstige gebruike ter wille van die gebruike en kultuurgewoontes as sodanig. Hierdie tendens het 'n nadelige uitwerking op die praktiese uitleef van die gelowige se missionale roeping.

Verder gebeur dit ook telkens dat tydsverloop meebring dat die kerk uit die verlede 'n klomp bagasie saambring en telkens die gevaar loop om aan bagasie normatiewe betekenis te gee. Niemandt praat daarvan dat die kerk vasgevang geraak het in "Christenheid (Konstantynse Christendom)" (Niemandt 2007:13). Daarmee bedoel hy dat die Christelike godsdiens van 'n gemarginaliseerde minderheidsposisie beweeg na 'n sentrale meerderheidsposisie van mag en rykdom met die gevaar dat morele keuses met die hulp van die staat op mense afgedwing is en nie deur die oortuigingskrag van die

evangelie nie. (Niemandt 2007:14)

Van die bagasie wat in die NGK 'n nadelige uitwerking op die missionale uitleef van die koninkryk van God het, is onder andere die volgende: Die manier waarop die NGK die kategese deur die jare aangebied het, het by lidmate die persepsie geskep dat jy slegs deur belydenis van geloof lidmaat van die kerk word en dán eers 'n bedieningstaak in die kerk ontvang. Natuurlik was dit nooit die amptelike standpunt van die kerk dat belydenis van geloof amptelike lidmaatskap konstitueer nie. Die doopformulier stel dit duidelik dat lidmaatskap deur die doop verkry word en dat dit volle lidmaatskap beteken. Daarom word daar met elke doopgeleentheid aan die ouers van die dopeling gevra: “Bely u dat, hoewel ons kinders as sondears in die wêreld gekom het en daarom onder die oordeel van God staan, hulle nogtans in Christus aan God behoort en daarom as lidmate van sy gemeente gedoop moet word?” (Handboek vir die erediens 1988:61) Daarmee word bely dat die doop onder andere ook teken van lidmaatskap is en daarby volledige lidmaatskap. Dit is jammer dat die onderskeiding tussen dooplidmate en belydende lidmate nog steeds gehandhaaf word. Dit het na my mening 'n negatiewe uitwerking op die verstaan van lidmaatskap by kinders en waarskynlik selfs by ouers met die gevolg dat dit selde gebeur dat ouers kinders werklik opvoed met die idee dat hulle besig is om lidmate toe te rus vir hulle diens. Niemandt noem hierby dat die praktyk van die doop onder die invloed van die verskynsel van Christenheid tot gevolg het dat “die betekenis van kerklidmaatskap opgesom kan word as *hatch*, *match* en *dispatch*. Mense word in die kerk gebore (en gedoop), die kerk trou hulle en die laaste “sien” is wanneer hulle uit die kerk begrawe word.” (Niemandt 2007:15).

Dieselfde kategeseproses het deur die jare die indruk gelaat dat mense met belydenisaflegging van geloof ook klaar is met katekisasie en daarmee ook klaar is met toerusting as gelowige. Die kerk het nog nooit daarin geslaag om voortgesette toerusting as noodsaaklike deel van geestelike volwasse-word by lidmate te laat posvat nie. Toe ons aan die begin van 2011 in die Bybelskool van die NG gemeente Pierneef met 'n reeks lesings oor die verstaan van die Bybel besig was, was my skokkende ontdekking dat bitter min van ons lidmate persoonlike Bybelstudie ken. Dié wat nog gereeld met die Bybel besig is, maak hoogstens van dagstukkies gebruik vir geestelike voedsel maar eie persoonlike Bybelstudie is baie skaars.

Ongelukkig worstel die kerk ook nog om ontslae te raak van die reste van vorige bedieningspatrone van leraars wat die sogenaamde “herder-kudde” model gevolg het. 'n Verkeerde verstaan van die Skrif se herder-kudde kerkbeeld het dikwels daartoe gelei dat lidmate kerk-wees verstaan het as 'n hotel waar mense bedien word deur betaalde personeel. Daarom word daar baie keer aan leraars (en soms ook kerkraadslede) eise

tot dienslewering gestel omdat gewone lidmate nie regtig 'n roeping tot diens het nie. Iets van hierdie verstaan van die funksionering van 'n gemeente het ek ervaar in 1980 in my tweede gemeente toe daar op 'n kerkraadsvergadering gepraat is oor die vraag hoe die gemeentedele tot groter geestelike volwassenheid gelei kan word. Die destydse leier ouderling, wat 'n gesiene man in die gemeenskap was, het opgestaan en verklaar: “Die leraars moet meer huisbesoek doen”. Tot vandag toe nog funksioneer baie gemeentes ampsentries en nie gemeentesentries nie. Dit het ons in Pierneefgemeente ongeveer vyftien jaar geneem om lidmate uiteindelik te laat verstaan dat hulle elkeen 'n bedieningsopdrag het. Daar is ongelukkig vandag nog 'n hele aantal gemeentes waar dit meer om selfbehoud en oorlewing gaan as om uitbreiding van God se koninkryk deur 'n verskil in die wêreld te maak. Na 'n weeklange besoek aan Bulawayo, Zimbabwe skryf dr Ben du Toit in die Kerkbode van 4 Junie 2010 dat een van sy belewenisse van die kerk in Zimbabwe een is van “ 'n funksionerende oorlewingsteologie” (*Kerkbode* 2010:11). Wat sy opmerking belangrik maak, is die feit dat hy vrees hierdie houding is ook reeds by baie lidmate in die NGK in Suid-Afrika aanwesig. Selfs die belewenis van wonders deur gelowiges in Zimbabwe hou slegs verband met God se voorsiening aan uitkoms ter wille van selfoorlewing.

1.1.2. Geestelike toerusting

Na my mening is die gebrek aan effektiewe toerusting van lidmate die grootste enkele probleem met die oog op die missionale aard van kerk-wees. Met toerusting word hier verwys na spesifieke doelgerigte prosesse om lidmate na geestelike volwassenheid te lei met die oog op elkeen se missionale roeping in hierdie wêreld. Natuurlik is daar 'n element van toerusting in elke aspek van die bediening in die gemeente. So byvoorbeeld het die prediking sekerlik 'n toerustende effek. Die saamkom van gelowiges in selgroepe en die verskillende projekte en aktiwiteite wat in gemeentes geloods word, het telkens die potensiaal om mense geestelik te vorm en te lei na volwassenheid. Dit is egter nie dieselfde as toegespitste toerusting wat doelgerig daarop gerig is om lidmate missionale verantwoordelikheid te leer nie. McLaren vra 'n klomp eerlike “what if” vrae om die erns van sy navorsing oor die boodskap van Jesus te verduidelik. Hieronder vra hy ook die vraag “What if the religion generally associated with Jesus neither expects nor trains its adherents to actually live in the way of Jesus?” (McLaren, 2006:3). Die grootste uitdaging vir die kerk deur al die eeue hou verband met die vraag hoe om lidmate (gelowiges) so te begelei dat hulle werklik sout vir die aarde en lig vir die wêreld (Matt 5) sal wees. Een ding hoef ons nie aan te twyfel nie en dit is dat God hierdie wêreld se mense liefhet as Joh 3:16 reg verstaan word. Volgens Johannes het Jesus self verklaar: “*God het die wêreld so lief gehad dat Hy sy enigste Seun gegee het, sodat dié wat in Hom glo, nie*

verlore sal gaan nie maar die ewige lewe sal hê.” Dit bly nog altyd vir my een van die merkwaardigste teksgedeeltes in die hele Bybel omdat Johannes in hierdie teks die woord *kosmos* gebruik. *The complete word study dictionary, New Testament* verduidelik dat behalwe dat hierdie woord verwys na die totaliteit van die geskape werklikheid, dit ook verwys na “... the mass of people who are hostile or at least indifferent to the truth and the followers of Christ” (Zodhiates, S 2000:(electronic ed.)). Die gehalte en ter selfdertyd onverstaanbaarheid van hierdie liefde word verder beklemtoon as Rom 5:8 gelees word: “*God bewys sy liefde vir ons juis hierin dat Christus vir ons gesterf het toe ons nog sondaars was.*”

Die vraag is natuurlik: Hoe sal die wêreld wat teen God gekant is dan nou ook weet dat Hy hulle so ontsettend liefhet? Jesus antwoord self die vraag as Hy teen die einde van sy bediening op aarde sekere opdragte aan sy volgelinge gee. Volgens Matteus het Hy vir hulle gesê: “*Gaan dan na al die nasies toe en maak die mense my dissipels.*” (Matt 28:19) Lukas verwoord weer Jesus se opdrag met: “*Julle is getuies van hierdie dinge.*” (Luk 24:48). Die skrywer van 1 Johannes verklaar onomwonde dat niemand God nog ooit gesien het nie (1 Joh 4:12) maar, “... *as ons mekaar liefhet, bly God in ons en het sy liefde in ons sy doel volkome bereik.*” Daarmee wil hy vir die gelowiges daaraan herinner dat hulle God in hierdie wêreld sigbaar kan maak deur in liefde met mekaar te lewe. “As ons enigsins begryp wat dit God gekos het om as uiting van sy liefde sy Enigste Seun te gegee het as liefdesoffer, dan sal ons spontane antwoord wees om mekaar ook lief te hê. Die ware liefdesbetoon van gelowiges maak hulle daarvan bewus dat God by hulle inwoon. Só word God se inwoning sigbaar. As God se inwoning sigbaar word deur die onderlinge liefdesbetoning, het God se liefde sy doel volkome bereik.” (Du Rand 1999:1752) Paulus onderstreep hierdie gedagte op ’n ander manier deur te verklaar dat die Heilige Gees van die kerk sy tempel kom maak het (1 Kor 3) en gaan selfs sover om te sê dat dit ook waar is van elke gelowige (1 Kor 6). Waar die gelowige dus elke dag lewe, werk, ontspan, ens doen hy dit as die tempel van God en moet mense dus iets van God leer ken.

So sou mens kon voortgaan om een ding baie duidelik uit die Woord van God te hoor: God het die mense van die wêreld ontsettend lief en wil hê dat sy gelowige volgelinge hierdie liefde aan die mense sigbaar moet maak. Die kerk moet besef dat sy nie ter wille van sigself bestaan nie, maar met die groot opdrag om God se liefde in hierdie wêreld sigbaar te versprei.

Dit is juis hier waar die probleem lê. Ongelukkig was die selfsug van die mens om sy eie belange bo dié van God te stel nie beperk tot die oergeskiedenis van die mensdom nie, maar duur dit vandag nog voort. In Rom 3 verwoord Paulus dit baie sterk as hy uit

verskeie gedeeltes in die Ou Testament aanhaal om te “... bewys dat Jode en nie-Jode almal in die mag van die sonde is.” (Rom 3:9) In Rom 3:12b-18 gebruik hy kras woorde om die mens te beskryf: *“Daar is nie een wat goed doen nie, selfs nie een nie. Hulle keel is ’n oop graf, met hulle tonge bedrieg hulle. Oor hulle lippe kom woorde so giftig soos slange. Hulle mond is vol vervloeking en bitterheid. Hulle voete is vinnig om bloed te vergiet. Hulle laat ’n spoor van verwoesting en ellende agter. Die pad van vrede het hulle nie leer ken nie. Ontslag vir God het hulle nie.”* Uiteindelik verklaar Paulus in 3:23 en 24 *“Almal het gesondig, en het nie deel aan die heerlijkheid van God nie, maar hulle word, sonder dat hulle dit verdien, op grond van sy genade vrygespreek vanweë die verlossing deur Jesus Christus.”* Juis omdat God die mens liefhet, het Hy self ’n oplossing vir die toekoms van die mens voorsien in die vorm van die menswording van sy Seun, Jesus Christus.

Hierdie verdorwe mens moet nog steeds vandag God se liefde aan die nog-nie-gelowige wêreld bekend maak. Dit is hierdie mens wat deel vorm van die kerk op aarde en wat vanweë sy sondige geaardheid gehelp moet word om hierdie opdrag uit te voer omdat die mens nie van nature daartoe in staat is om dit te kan doen nie. As hier van kerk gepraat word, word veral bedoel die kerk as instituut soos wat dit in die Nederduitse Gereformeerde Kerk gestalte kry. Dit is interessant om vandag so in die wandelgange waar te neem dat meer en meer mense die rug draai op die NGK as instituut om met hulle eie sogenaamde huisgemeentes te begin net om na verloop van tyd ook maar te besef dat enige groep, of dit nou ’n gestruktureerde groot gemeente is of ’n kleiner groep as huiskerk, op die een of ander manier georganiseer moet word en dat die gevaar altyd bestaan dat dit met verloop van tyd kan gebeur dat al meer aandag aan die organisasie en struktuur gegee word en die eintlike fokus verdof.

Die oomblik wat van toerusting gepraat word, loop mens jou natuurlik dikwels vas teen ’n bepaalde gefikseerde denke oor toerusting. Baie mense dink dadelik aan kursusse, boeke en tydrowende sessies en besoeke. Die moontlikhede wat vandag deur elektroniese multimedia en kommunikasieprosesse beskikbaar is, is grootliks onontgin. Dit is opvallend dat selfs in gemeentes waar daar van ’n gemeentelike webblad gebruik gemaak word, die meeste sulke blaaië net benut word om sekere inligting oor die gemeente se aktiwiteite deur te gee en nie as toerustingsinstrument benut word nie. Later hieroor meer.

1.1.3 Geografiese grense

’n Saak waarvan die negatiewe invloed op die missionale taak van die kerk nog nie naastenby besef word nie, is die vertrekpunt van geografiese indeling van gemeentegrense wat in die NGK gevolg word. Al is dit vandag so dat hierdie geografiese

grens nie meer so rigied toegepas word soos in die verlede nie, is dit ook in die praktyk so dat die geografiese indeling nog steeds by lidmate die indruk skep dat 'n gemeente se grootte bepaal word deur die omvang van die geografiese grense. Dit het dikwels tot gevolg dat die algemene houding van lidmate is dat lidmate van die kerk binne 'n sekere geografiese gebied noodwendig deur die kerkraad opgespoor sal word en dat die "gewone lidmaat" nie 'n verantwoordelikheid het om na ander rondom hulle uit te reik nie. Toe ek die voorreg gehad het om in 1993 'n studietoer deur die VSA te onderneem, was dit vir my besonder opvallend dat daar nêrens van enige geografiese afbakening van gemeentes sprake is nie. Dit het daartoe gelei dat die gewone lidmate van gemeentes hulle daartoe verplig gevoel het om ter wille van die uitbreiding van die gemeente, na ander rondom hulle uit te reik. Al kan hierdie motivering vir uitreiking bevraagteken word, het dit ten minste die gevolg gehad dat mense 'n missionale roeping uitleef.

1.1.4 Materialisme

Behalwe bogenoemde oorsake moet nog verder genoem word dat verskillende praktiese sake die proses van toerusting bemoeilik. Hieronder kan genoem word die toename in 'n materialistiese benadering van die lewe deur baie mense en die vrees dat werkseleenthede verloor sal word. Daarom gebeur dit meermale dat mense geweldig baie ure in hulle beroepslewe spandeer en letterlik nie tyd vir geestelike vorming deur toerusting het nie. Die algemene gees van die huidige postmoderne mens (hierdie saak sal later meer breedvoerig bespreek word) skep ook sy eie probleme in dié verband ten minste wat die tradisionele wyse van toerusting in die kerk betref.

1.1.5. Gebrekkige kommunikasie

Alhoewel ons in 'n tyd leef waarin daar geweldig baie kommunikasiemoontlikhede is, wil dit tog voorkom of die kerk dit nie regtig benut tot voordeel van die opbou van gemeentelêde nie. Hier word veral gedink aan goedkoop elektroniese kommunikasiekanale wat moontlik is deur die benutting van selfone en die internet. Ons lewe in 'n tyd waarin mense nie meer erediensbywoning noodwendig as verpligtend beskou nie en daar dus 'n kwynende bywoningsyfer gerapporteer word in die NGK se navorsing in Kerkspieël 6. In 'n artikel deur Wim Dreyer in Kruisgewys word daarvan melding gemaak dat erediensbywoning in die tradisionele Gereformeerde kerke baie laag is. "Die tradisionele gereformeerde kerke vaar ook wêreldwyd deurgaans die swakste in terme van erediensbywoning, selfs swakker as die Rooms-Katolieke Kerk." (Kruisgewys September 2009:5) Dit beteken in die praktyk van kerk-wees dat die een geleentheid waar gelowiges nog saamkom om onder die geklank van God se Woord geestelik versorg te word, minder benut word. Dan word hier nie eens ingegaan op die baie klein persentasie lidmate wat by skolingsgeleenthede soos Bybelskole en ander kursusse

betrokke is nie. Wanneer die gegewens van die Jaarboek van die NGK van 2012 nagegaan word en na aanleiding van persoonlike navraag by alle gemeentes in die NGK, blyk dit dat slegs 144 van die NGK se 1153 gemeentes oor 'n eie webblad beskik. Dit is sekerlik moontlik dat nie alle gemeentes wat webblaaie bedryf die inligting in die jaarboek laat publiseer nie. Selfs indien dit waar sou wees, sou dit tog nie 'n noemenswaardige verskil maak aan die feit dat hierdie kosbare kommunikasiemiddel nie optimaal benut word nie. Om die waarheid te sê, getuig die feit dat gemeentes nie in die jaarboek bekend maak dat 'n webblad bestaan nie, juis van 'n gebrekkige verstaan van die benutting van webblaaie.

Die gebrekkige kommunikasie sou grootliks verbeter kon word indien daar van die kerkleiding se kant af 'n beter verstaan was van die moontlikhede wat onder andere die benutting van die Internet en elektroniese massamedia inhou.

Bogenoemde is 'n aantal van die faktore wat daartoe bydra dat die geestelike groei van lidmate tot missionale verantwoordelike agterweë bly en dikwels juis dwarsboom.

In die lig van hierdie probleemstelling, word gepoog om die volgende navorsingsvrae te beantwoord:

- 1) As Markus in Mark 1:15 Jesus se bediening aankondig as die koninkryk van God wat naby gekom het en Jesus volgens Matt 6:33 daarop reageer deur die skare op te roep om eerste van alles in die lewe God se koninkryk te soek, dan kom die vraag na vore oor die rol wat God se koninkryk in die bediening van die kerk behoort te speel.
- 2) Wat is God se verwagting van sy Kerk op aarde in die lig van die Skrifgegewens van die Ou en die Nuwe Testamente?
- 3) Hoe lyk die konteks waarbinne die NGK vandag aan hierdie vereistes moet voldoen?
- 4) Hoe kan die massamedia en veral die webblad die gemeente help om aan kerk-wees gestalte te gee?
- 5) In watter mate slaag gemeentes wat reeds webblaaie het daarin om via die webblad gemeentede toe te rus en aan te moedig tot missionale kerk-wees?
- 6) Wat kan gedoen word om die huidige toedrag van sake te verbeter?

1.2.HIPOTESE

Die navorser gaan uit van die hipotese dat gemeentes van die NGK nie eietydse elektroniese media (veral die gemeente se webblad) effektief benut om die gemeente se missionale opdrag (na binne en na buite) te dien nie. Dit is asof die NGK nog nie hierdie kommunikasie geleentheid raaksien nie.

Ons leef in 'n tyd waarin daar 'n ontploffing is van elektroniese kommunikasie middels. "Mainframes, then minis, then micros--like a blinking, buzzing hoard, computers invaded

the countryside of the global human experience, set up occupation, and instigated change everywhere.” (Jaffarian 2009:33). Cowley het navorsing oor hierdie verskynsel van verandering gedoen en kom met insiggewende gevolgtrekkings na vore. “Die omvangryke verandering in die nuwe millennium is egter iets ongekends wat deur die samesmelting van inligting- en kommunikasietegnologie meegebring word. Hierdie samesmelting maak dit moontlik om deur middel van die Internet enige tyd met enige aantal persone tegelyk te kommunikeer.” (Cowley 2007:712) Die kerk kan nie anders nie as om eietydse kommunikasiemiddels te benut om lidmate toe te rus vir hulle heel belangrikste doel op aarde naamlik om God te verheerlik.

Veral in Suid-Afrika is daar meer as in die meeste ander lande ’n groeiende tendens om hierdie kommunikasiemiddels te benut. Hier word veral gedink aan die vooruitgang van die Internet en die gebruik van selfone. Al word hier nie op die gebruik van selfone gefokus nie, is dit tog meldingswaardig dat Castells in 2004 al vasgestel het dat die meeste selfoongebruikers in Afrika hier in Suid-Afrika is (19,5 miljoen of bykans een kwart van die 75,9 miljoen Afrika gebruikers) (Castells 2007:Kindle loc 547). Volgens statistieke wat deur World Wide Worx (Suid-Afrika se voorste tegnologie navorsings organisasie) bekend gestel word, het die aantal mense in Suid-Afrika wat gereeld Internet gebruik teen die einde van 2010 die ses miljoen merk oorgesteek (<http://www.internetworldstats.com/af/za.htm>, besoek op 10 Sept 2010). Mense gebruik toenemend die Internet om vanuit die gerief van hulle eie kantore of huise (selfs motors, lughawens, vliegtuie, ens) die wêreld rondom hulle te bestuur. Deur middel van internetbankdienste betaal mense geld oor in ander se bankrekenings; word rekeninge betaal, kaartjies vir vermaak en selfs vir rondry/-vlieg via Internet gedoen; bykans enige artikel word per Internet bestel, betaal en afgelewer; persoonlike belastingopgawes word elektronies per Internet gedoen; sport word via Internet lewendig gevolg en selfs kinders gebruik daagliks die Internet om skoolopdragte mee uit te voer. Joubert verwys na die “digitale reformasie” en sê:

“Die annus virtualis, die jaar-era van virtualiteit, is op ons. Sowat 1,5 miljard mense wêreldwyd is aanlyn bedrywig. Miljarde dollar se sake word jaarliks op die internet gedoen, terwyl sowat 33% van alle boeke aanlyn verkoop word. Die internet is ’n onuitputlike bron van inligting. Jy kan enigiets Google en binne sekondes ’n reeks webblaaie met antwoorde op jou vrae tot jou beskikking hê.

Of jy kan Wikipedia gebruik vir akkurate inligting as selfs die beste gedrukte ensiklopedie. Die digitale wêreld is egter veel meer as ’n kortpad na inligting; dit is ’n verlengstuk van mense se leefwêreld. Hier ontstaan nuwe verhoudings, taal en denke. (“Tribal individualism” is die term wat deesdae hiervoor gebruik word.) Virtualiteit is ’n integrale deel van der miljoene mense se lewe, met konnektiwiteit as nuwe wagwoord. Jesse Rice (The Church of Facebook, 2009) sê internetgebruikers, veral die op Facebook, se grootste behoefte is aan ’n nuwe soort tuiste. Derhalwe kom nuwe “virtuele families” orals tot stand waar mense met hul harte en emosies aanwesig is. Die dirigent Eric Whitacre kon selfs al ’n virtuele koor dirigeer waaraan 185 sangers uit 12 lande deelgeneem het, en dit sonder enige persoonlike kontak (kyk gerus by www.youtube.com/watch?v=D7o7BrlbaDs).

"Maar wat van die gevare van die internet?" soos wat ou doornis sou wou weet. Ja, dit is daar, maar ek wil nie my hond se voorbeeld navolg deur gedurig te blaf vir dit wat hy nie verstaan nie. Ek wil saam met Len Wilson (The wired church 2.0, 2009) sê: "Our job as messengers of the gospel is to speak in whatever language the culture is speaking." Ek wil die evangelie onverdund en eg vergestalt binne die nuwe werklikhede van ons dag. Tog onthou ek ook Neil Postman (Technopoly: The Surrender of Culture to Technology, 1993) se wyse woorde dat ons moet ligloop vir diegene "who see only what new technologies can do and are incapable of imagining what they will undo".

Die internet vervang nooit kontak van aangesig tot aangesig of verhoudings nie. Ook mag dit nie noodsaaklike breinstimulasie verhinder wat deur leesaktiwiteit en kreatiewe denke aangewakker word nie. Hiervoor moet ouers, vriende, skole en kerke sorg.

Maar as ons meen betekenisvolle sosiale interaksie is onmoontlik op die internet, dan begryp ons nie die impak van byvoorbeeld blogs, Facebook, MySpace, YouTube of Twitter nie. Trouens, volgens onlangse studies sal baie mense eerder hul harte op Facebook oopmaak as met hul familieledede. Tragies, maar waar!

Toegee, vele internet-verhoudings is uiters kunsmatig, maar via my eie deelname aan ekerk, 'n virtuele bediening, het ek baie mense tot geloof in Christus sien groei.

Ook beleef ek gereeld hoedat nuwe verhoudings hier ontstaan wat grond raak in konkrete optrede. Hierdie nuwe beeldryke en verhaalryke media het beperkings, maar dit bied ook fenomenale nuwe moontlikhede tot nuwe konneksies! In my skooldae het kerke orrelfondse gehad. Vandag moet kerke en Christelike organisasies digitale en mediafondse hê, asook kundige helpers op die gebied. Gemeentelike webblaaie moet meer wees as blote elektroniese inligtingsbrosjures of ondergeskikte hulpmiddels vir die "eintlike" kerklike bedienings. Betrokkenheid by die digitale wêreld is nie langer 'n luukse nie. Of ons nou in die stad of die platteland bly, die nuwe digitale kultuur is op ons. As ons dit miskyk, gaan ons dalk eendag op die godsdienstige wa van irrelevansie rondsit.

Ons is geroep om ons kultuur te help transformeer as navolgers van Christus. Kom ons leer by Martin Luther wat die drukpers, die media van sy dag, benut het om die Reformasie deur te voer. Kom ons sorg dat God se koninkryk met styl aanbreek binne ons uitdagende digitale en konkrete leefwêreld." (Beeld, 2010:10).

Die kerk kan baie meer maak van die benutting van moderne elektroniese hulpmiddels en veral die Internet in die toerusting en begeleiding van lidmate. Later in die studie sal meer breedvoerig ingegaan word op die verskillende elektroniese middels wat vandag beskikbaar is. "Our technological advances in communication provide us with opportunities to use words in ways that will honor God, thoughtful words that speak with substance and truth and give life to people made in God's image." (Challies 2011: Kindle ed, loc 1229-30). Hier word beklemtoon dat dit in hierdie studie veral gaan om die beklemtoning van die gebruik van die gemeentelike webblad as bedieningsinstrument omdat, soos later aangetoon sal word, daarin 'n beduidende voordeel bo ander elektroniese middels is. Vir die huidige word volstaan deur te wys op die voordele wat 'n webblad in die gemeente inhou:

* elke lidmaat kan in die beskikbaarheid van tyd binne sy/haar eie program inligting en

toerusting ontvang, selfs al is die persoon in die buiteland.

- * 'n ryke verskeidenheid van toerustingstemas wat by elkeen se persoonlike behoeftes pas, kan aangespreek word.
- * deur die blad interaktief te ontwerp, kan lidmate reageer en eiesoortige geloofsprobleme onder die aandag van die leraar bring.
- * met die beskikbaarstelling van die klankbane van preke en ander aanbiedings, kan die lidmate steeds onder die geklank van die Woord kom deur dit op Internet oop te maak en/of af te laai en daarna te luister.
- * deur elektronies toegang te hê tot die preke kan lidmate dit benut om ook vir ander mense met wie hulle te doen kry daarna te laat luister en so 'n missionale funksie vervul.
- * deur die gemeente se Bybelskoolmateriaal op die webblad te plaas kan gemeentelede in hulle eie private tyd daarna gaan kyk en geestelik gevorm word.
- * in groot gemeentes waar daar baie selgroepe funksioneer kan die leiers (en groepslede) die materiaal vir die selgroepe op die webblad van die gemeente bekom.
- * die weeklikse aankondigings kan via die webblad by elke lidmaat uitkom.
- * die gemeente se maandblad en/of kwartaalblad of hoe gereeld daar ook 'n nuusbrief versprei word, kan via die webblad by almal in die gemeenskap uitkom.
- * ons leef in 'n tyd waarin baie van die gemeente se jongmense in die buiteland vir een of meer jare gaan werk. Hierdie lidmate kan nog steeds effektief met al bogenoemde bedien word via die webblad van die plaaslike gemeente en so in voeling bly met hulle tuisgemeente.

1.3. BELANG VAN DIE NAVORSING

Die navorsing wat hier neerslag vind, is bedoel om gemeentes te help om nuut te dink oor die bediening. Eietydse omstandighede vra 'n nuwe manier van geestelike begeleiding en bied ook die middels daarvoor. Uit 'n studietoer wat onlangs deur 'n groep predikante van Suid-Afrika in Engeland en Nederland onderneem is, gee Pretorius in Kerkbode 'n kort oorsig van hulle bevindinge (Kerkbode 4 Junie 2010:6). Daarin roep hy die kerk op om nuut te dink oor kerk-wees. Tydens die toer het hulle bewus geraak van vier denkskole wat in die toekoms 'n groot rol sal speel: die Ontluikende Kerk-beweging, die Alternatiewe aanbiddingsbeweging, die Fresh Expressions beweging en die Klein missionale gemeenskapsbeweging. "Die predikante het tydens die studietoer besef dat die tekens van die toekoms en die verandering wat dit saambring, klaar besig is om in die Suid-Afrikaanse kultuur neerslag te vind."

In nog 'n artikel in dieselfde Kerkbode skryf dr Braam Hanekom (Moderator van die sinode van Wes- en Suid-Kaapland) oor 'n aantal nuwe tendense in die kerk. Van die

tendense wat hier ter sprake is, is die feit dat strukture nooit sal verdwyn nie, maar voortdurend 'n nuwe gesig moet kry. In die praktyk lyk dit of daar 'n groter wordende “anti-institusionele” beweging onder lidmate voorkom. “Die groeiende belangrikheid van die plaaslike gemeentes en lidmate se ongeërgdheid met byvoorbeeld lidmaatsertifikate en spesifieke denominasionele verbintenisse, is maar enkele voorbeelde hiervan.” (Kerkbode 4 Junie 2010:18). Hy stem saam dat daar gemeentes is wat om oorlewingsredes na binne leef maar meld terselfdertyd dat daar tog 'n groeiende getal gemeentes is wat besef dat hulle oorlewing juis te vinde is in 'n radikale opoffering van die self en 'n lewe na buite. Die geestelike, fisieke en emosionele nood van die gemeenskap rondom ons word al meer raakgesien en aangespreek. Hiermee hou 'n derde tendens verband naamlik die feit dat gewone gelowiges en predikante anders begin dink oor belydenis, belydenisskrifte en belydenisvorming. Waar die fokus voorheen op die korrekte formulering van waarhede geval het, val dit nou op die waarheen vraag (Kerkbode, 4 Junie 2010:18). Die artikel word afgesluit met die opmerking dat daar by lidmate 'n toenemende geestelike dors is. Die verskynsel die afgelope tyd van duisende mense wat stroom na die byeenkomste van iemand soos Angus Buchan onderstreep dit.

Tydens die sendingkonferensie wat in 2010 te Edinburgh gehou is, is heelwat gemaak van die belangrike rol wat die media speel. In een van die lesings wat daar aangebied is, word gesê: “In the West secularization has led to a significant drop in church affiliation and attendance, particularly in Europe. At the same time people spend still more hours in front of televisions or computer screens, and their understanding of religion is therefore increasingly being shaped by the media rather than by the church”. (Balía & Kim, 2010:137). Hulle wys verder daarop dat die media (veral die Internet) die kerk in staat stel om dieselfde dinge van die verlede vinniger, oor langer afstande en aan 'n groter gehoor te doen. Dit word 'n nuwe manier om nog-nie-gelowiges te bereik en help plaaslike gelowiges om geestelik te groei.

Michael Javarian maak 'n interessante opmerking in 'n artikel oor die invloed van die rekenaar op vandag se wêreld: “Consider the saying ‘To a man with a hammer, everything looks like a nail.’ When computers invaded the world of evangelical mission strategy, they represented helpful new tools for the tasks at hand. Nails were sticking up, and, happily, hammers arrived. But perhaps these exciting new tools led evangelical mission strategists to see the world in a different way: less organic and more mechanical, less holistic and more divided. Hammers arrived, and, unhappily, the world began to look like a bunch of nails.” (International Bulletin of Missionary Research, Jan 2009, Vol. 33 Issue 1:33).

Die aankondiging van die hoog aangeskrewe tydskrif Time se “Persoon van die jaar”

(POY = person of the year) aan die einde van 2010 beklemtoon die geweldige impak wat moderne sosiale netwerke op die samelewing het. Die ses finaliste was Steve Jobs ('n Reus in tegnologie), Hamid Karzai (eerste demokraties verkose President van Afghanistan), die "Tea Party" ('n populistiese Amerikaanse politieke party wat tegelyk as konserwatief en liberaal bestempel is), die reddingsspan van die Chileense mynramp, Mark Zuckerberg (stigter van Facebook) en Julian Assange ('n Australiese joernalis, programmeerder en Internet aktivis) (vgl <http://tunedin.blogs.time.com/2010/12/15/time-updates-zuckerbergs-status-to-person-of-the-year/>, besoek op 20 Januarie 2011). Uit hierdie ses persone is die toekenning aan Mark Zuckerberg gegee veral vanweë die feit dat Facebook op daardie stadium reeds die 500 miljoen kerf vir gebruikers van die sosiale netwerk oorskry het.

Terwyl ons dus moet kerk-wees in 'n samelewing waar meer en meer mense daaglik hulle lewens al hoe meer met behulp van 'n rekenaar en elektroniese kommunikasie bestuur, moet die kerk nuut dink oor die benutting daarvan met die oog op die toerusting en geestelike vorming van lidmate en meer spesifiek die benutting van gemeentelike webblaaie. Dit is my oortuiging dat die gemeente se webblad een van die handigste en mees relevante instrumente in 'n gemeente kan wees om die eietydse mens geestelik te vorm.

In die lig hiervan word die volgende navorsings doelwitte gestel:

- (1) Om aan te toon dat God se koninkryk die primêre fokus en uitgangspunt van die bediening van die kerk moet wees. Kerk-wees is gestalte van God se koninkryk.
- (2) Om duidelikheid te kry oor God se bedoeling met sy Kerk op aarde volgens die Woord van God.
- (3) Om die konteks waarbinne hierdie bedoeling vandag uitgeleef moet word beter te verstaan.
- (4) Om die benutting van elektroniese massamedia te ontgin.
- (5) Om die benutting van die gemeente se webblad as bedieningsinstrument te ontleed.
- (6) Om vas te stel hoe dit tans in die NGK gesteld is met die benutting van webblaaie in gemeentes.
- (7) Om nuwe moontlikhede vir die toekoms te formuleer.

1.4. METODOLOGIE

Om die probleem wat hierbo genoem is na te vors, sal eers vasgestel moet word wat die Bybelse bedoeling vir God se mense op aarde is. Omdat hierdie 'n baie belangrike aspek is, sal moeite gedoen word om aan te toon hoe die inhoud van God se missionale roeping vir sy volk deur die Ou Testament om bepaalde redes verskil van dié in die Nuwe Testament en wat die verband tussen die twee is. Hierdie missionale roeping staan in die

nouste verband met wie God is. Daarom sal deur middel van eksegetiese en literatuurstudie kortliks aandag gegee word aan God se identiteit soos die Bybel dit aan ons deurgee en die verband daarvan met die missionale roeping van God se mense.

Om vas te stel in watter mate die kerk werklik hierdie missionale aard van die koninkryk raaksien en verstaan, sal bestaande empiriese navorsing soos in sekere literatuur weergegee en ook in die kerk se eie Kerkspieëlstatistieke oor die afgelope jare, evaluerend bekyk word.

Wat die praktiese implementering van die gemeente se webblad as bedieningsinstrument betref sal aan die hand van literatuurstudie na die ontwerp, bemerking, evaluering, toepassingsmoontlikhede en basiese vereistes vir effektiewe benutting van webblaaie gekyk word. Daaruit sal dan 'n bepaalde stel waardes geformuleer word aan die hand waarvan na bestaande webblaaie van gemeentes gekyk sal word. Die bedoeling van laasgenoemde is nie om uiteindelik 'n waardeoordeel oor elke webblad uit te spreek nie, maar om vas te stel in watter mate gemeentes die benutting van 'n webblad as bedieningsinstrument verstaan en werklik effektief benut veral as toerustende en missionale bedieningsinstrument. Hieruit sal dan bepaalde voorstelle geformuleer word. Hier sal dus gebruik gemaak word van evaluerende empiriese navorsing.

Om saam te vat, kan dus gesê word dat die volgende metodologiese elemente vir die navorsing benut word:

- Literatuurstudie.
- Skrifstudie.
- Kwalitatiewe navorsing oor gemeentes se webblaaie.

2. DIE KONINKRYK VAN GOD

Heel eerste moet die rol van God se koninkryk bepaal word. Waaroor gaan God se koninkryk en hoe kry God se koninkryk gestalte op aarde? Aan hierdie vrae word onder andere hier aandag gegee.

2.1. Hermeneutiese uitgangspunt

Hoe die Bybel geles word, het uiteindelik 'n bepalende invloed op die verstaan van die Bybel. Dit beteken egter nie dat enige mens die Bybel kan lees soos hy wil nie. Daar is sekere basiese hermeneutiese reëls wat ten alle tye met die lees van die Bybel gehoorsaam moet word. So byvoorbeeld is dit belangrik om altyd die konteks van die tyd, die omstandighede van die skrywer, die kultuurhistoriese faktore van die tyd, ensovoorts in ag te neem ten einde die boodskap vir vandag te kan hoor. Met dit alles in ag geneem, word in die hantering van hierdie studie op voetspoor van CJM Wright (Wright 2006) uitgegaan van 'n hermeneutiese benadering wat missiologies van aard is. Wright is van mening dat die hele Bybel in vier groot bedrywe ingedeel kan word naamlik die skeppingsgebeure, die sondeval, die verlossingsplan van God en die nuwe skepping aan die einde van die Bybel (Wright 2010:Kindle ed, loc 353). Dwarsdeur die vier bedrywe gaan dit om die manier hoe God sy grootheid en mag in die verloop van die aardse geskiedenis laat realiseer sodat dit uiteindelik gaan om God en nie om mense nie. "To say that the Bible is "all about mission" does not mean that we try to find something relevant to evangelism in every verse. We are referring to something deeper and wider in relation to the Bible as a whole. In a missiological approach to the Bible we are thinking of * the purpose for which the Bible exists * the God the Bible renders to us * the people whose identity and mission the Bible invites us to share * the story the Bible tells about this God and this people and indeed about the whole world and its future." (Wright 2006:31).

Wanneer Harrison van die Christian Hackers' Association 'n metodologie uitwerk om die evangelie aan "hackers" te verkondig, maak hy van 'n missiologiese hermeneutiek gebruik om die Bybel te benader. Nadat hy verduidelik het wat die eiesoortige aard van die "hacker" is, gaan hy voort om aan te toon hoe dat die evangelie juis vir sulke mense bedoel is. Aan die einde van sy uiteensetting konkludeer hy deur te sê: "Therefore, a general missiological hermeneutic has been set forth connecting the interests of the hacker community to a set of values which can be correlated to the gospel message using various scripture verses." (Harrison 2002: <http://www.christianhacker.org/html/outreach/cha-missionmethod.html>, besoek 10 Sept 2010). Die hele gedagte van 'n missiologiese verstaan van hermeneutiek word ondersteun deur Kim wanneer sy in haar

verduideliking van hermeneutiek beklemtoon dat beide die verstaan van die konteks van die skrywers van die Bybel asook die in agneming van die huidige lesers/hoorders van die Woord van God belangrik is ten einde die teks in vandag se tyd te laat spreek. Sy kom tot die volgende konklusie: “The aim of the interpretative process is the transformation of the people of God within their concrete situation.” (Kim:<http://www.study21.org/mission/paper/hermeneutics.htm>, besoek op 10 Sept 2010)

Die hele skepping is deur God tot stand gebring om tot sy verheerliking te bestaan en sy grootheid en almag te laat realiseer. Wright sê: “The creation exists for the praise and glory of its creator”. (Wright 2010:Kindle ed loc 355) Van hierdie skepping is die mens die kroon (Ps 8) en het die mens die opdrag om namens God so op te tree dat hierdie God-verheerliking in die skepping tot volle werklikheid kom. Terwyl Israel in ballingskap verkeer, word hulle genoodsaak om hulle geloof in God nader te formuleer. Die volk het ontdek dat ander volkere hulle gode erkenning gee deur verskillende skeppingsverhale te vertel waarvan die Sumeriese en Babiloniese die belangrikstes is.¹ In Gen 1 word die volk se belydenis oor hulle God in die vorm van ’n skeppingsgedig verwoord. Teenoor die Babiloniërs wat vertel hoe hulle gode die reg om te skep verkry het deur stryd heen, verklaar die Israeliete dat hulle God die Almagtige Skepper is wat bloot deur ’n woord te spreek of elemente van mekaar te skei of met sy hande dinge te vorm die skepping voltooi het. Hy het nie nodig gehad om homself te bewys nie, maar Hy is die God wat bestaan en almagtig kan doen wat Hy wil.

In hierdie nadenke oor God, word ook gedink oor die mens as deel van God se skepping en tot die belydenis gekom dat die mens nie bestaan ter wille van sigself nie, maar ter wille van sy Skepper. “*God het die mens geskep as sy verteenwoordiger, as beeld van God het Hy die mens geskep, man en vrou het Hy hulle geskep.*” (Gen 1:27). Dit is belangrik om hier te beklemtoon dat hierdie geskapeheid van die mens op die **man** en die **vrou** van toepassing is. Hoe die mens hierdie verteenwoordigende rol moet

¹Dit gaan nie hier om die verskillende skeppingsverhale nie en daarom word daar nie daarop ingegaan nie. Wikipedia gee die volgende insiggewende omskrywing van skeppingsverhale. “A creation myth or creation story is a symbolic narrative of a culture, tradition or people that describes their earliest beginnings, how the world they know began and how they first came into it. They are stories expressing, usually through metaphor and imagery, how the world came to be and what humanity’s place and role is in it. Creation myths develop in oral traditions, and are the most common form of myth, found throughout human culture. In the society in which it is told, a creation myth is usually regarded as conveying profound truths, although not necessarily in a historical or literal sense. They are commonly, although not always, considered cosmogonical myths--that is they describe the ordering of the cosmos from a state of chaos or amorphousness. They are also commonly, although not always, considered sacred accounts, and can be found in nearly all known religious traditions. Several features are found in all creation myths. They are all stories with a plot and characters who are either deities, human like figures or animals who often speak and transform easily. They are set in a dim and nonspecific past, what historian of religion Mircea Eliade termed in illo tempore. And all creation myths speak to deeply meaningful questions held by the society that shares them, revealing of their central worldview and the framework for the self-identity of the culture and individual in a universal context. (http://en.wikipedia.org/wiki/Creation_myth).

vervul, word per opdrag in Gen 1:28 aan die mens gegee: *“Toe het God hulle geseën en vir hulle gesê: Wees vrugbaar, word baie, bewoon die aarde en bewerk dit. Heers oor die vis in die see, oor die voëls in die lug, oor al die diere van die aarde, ook oor die diere wat op die aarde kruip.”*

Wanneer God die mens skep as sy beeld, sy verteenwoordiger² (Gen 1:26), skep God die grootste enkele missionale instrument in die hele skepping. (vgl Wright 2006:425). Gen 1 praat al van God as die Koning. Die vraag is egter: hoe sou God die aarde, die skepping bestuur? God wil die mens daarvoor gebruik. 'n Koning regeer, heers oor wat syne is. Nou skep God, die Koning, 'n mens as sy verteenwoordiger om namens Hom te heers oor wat Hy gemaak het, en dus aan Hom behoort. Wanneer die mens gemaak word as sy verteenwoordiger, as beeld van God (letterlik as beeld, as afbeelding, as sy skaduwee), is dit 'n uitspraak oor wat God gedoen het en nie soseer oor die mens nie (vgl Westermann 1981:99). Dit gaan dus nie oor die liggaamlike voorkoms van die mens nie, maar oor die mens as geheel, sy liggaam en sy gees wat deur God gemaak is om in 'n bepaalde verhouding met God te staan. In sover as wat hier oor die mens gepraat word, word daar dus gesê dat hy deur God gemaak is om sy verteenwoordiger hier op aarde te wees. Die mens is dus op 'n ander manier aan God verbind as die res van sy skepping. Die mens kry sy opdrag van God en is aan Hom verantwoordig. Hy praat met die mens deur hom te onderrig oor sy taak as plaasvervanger, maar ook deur van hom verantwoordig te eis oor die manier waarop hy sy taak verrig (vgl van Zyl 1989:5). Vosloo gebruik missionale taal wanneer hy van hierdie skeppingsgebeure sê: “Die skepping is die begin van God se op-weg-wees met die wêreld; dis die aankondiging van God se eienaarskap van die wêreld.” (Vosloo 1999:6). Wright noem vier belangrike waarhede wat van groot belang is vir Bybelse missiologie: 1) Alle mense is God se instrumente om met die skepping te kommunikeer. Hy gee aan hulle opdragte en openbaar sy wil so aan hulle. 2) Alle mense is aan God verantwoordig. As God met hulle praat, moet hulle deur woord en lewe antwoord gee. 3) Alle mense het dieselfde waardigheid en gelykheid voor God. “Christian mission must therefore treat all human beings with dignity, equality and respect.” 4) God se boodskap van verlossing in Jesus Christus is vir alle mense bedoel. God het net een

²“Die bedoeling van die woorde verteenwoordiger, ons beeld is al beskryf as: fisieke ooreenkoms (vgl 5:1-3), sekere verstandelike en geestelike eienskappe, of die etiese bewussyn van die mens. Dit word ook vergelyk met h ambassadeur van God, of soos h beeld wat h koning verteenwoordig (vgl Dan 3), of dit dui op die moontlikheid om met God in h verhouding te tree. Waarskynlik is iets van elkeen van hierdie moontlikhede waar. In 1 Samuel 6:5 dui dit op h afbeelding van iets anders. Op verskeie plekke in die Ou Testament (bv Num 33:52) verwys dit na afgodsbeelde, wat afbeeldings was van h vermeende godheid. In Sumerië, maar veral in Egipte, is selfs die koning (faraon) beskou as die beeld van h godheid. Deur hierdie bekende terme te gebruik, beklemtoon die Bybel: die mens is h besondere wese.” (Vosloo, W., & van Rensburg, F. J. 2000:)

plan van aksie vir alle mense om die deur sonde beskadigde beeld van God in die mens te herstel. (Wright 2006:422-425).

Die mens moet namens God, in diens van God en tot eer van God op die aarde heers. Daarom God se opdrag aan die mens: *“Toe het God hulle geseën en vir hulle gesê: Wees vrugbaar, word baie, bewoon die aarde en bewerk dit. Heers oor die vis in die see, oor die voëls in die lug, oor al die diere van die aarde, ook oor die diere wat op die aarde kruip.”* (Gen 1:28) Terwyl die klem in Gen 1 val op wie God is, val die klem in Gen 2 op die mens en wie hy is. Die skepping word voorgestel as ’n tuin wat deur God geplant en toegerus is met plante, diere en water. Dan word daar by Gen 1 aangesluit as gesê word: *“Die Here God het die mens in die tuin laat woon om dit te bewerk en op te pas.”* (Gen 2:15) So word die mens dus die draer van God se identiteit as heerser van die hele skepping (vgl ook Ps 8:7). Die mens moet voortaan God se regeerfunksie uitoefen oor die bewoners van die drie leefruimtes wat deur God gemaak is: see, lug en aarde.

Ongelukkig leer ons ook uit die verhaal van Gen 3 dat hierdie beeld van God deur die mens se eiewillige selfgesentreerdheid beskadig is sodat die mens voortaan met groot moeite sy oorspronklike opdrag om God op aarde te verteenwoordig sou uitvoer. Wat hier van groot belang is, is die feit dat die mens ten spyte van die sondeval nooit die feit dat hy God se beeld is, verloor nie. Heyns meld dat Brunner onderskei tussen die formele en die materiële beeld van God in die mens. Laasgenoemde is wel deur die sonde aangetas en vernietig, maar eersgenoemde nie. Hierdie formele beeld (die *humanum*) bestaan dan in die mens se “... verantwoordelike subjek-wees en sy aanspreekbaarheid deur die Woord. Verder behoort tot die *humanum* ook die gewete, die rede, die ervaring van die begrensing van die lewe deur die wêreld en die wete van die noodsaaklikheid van die dood, en die Godsbewussyn.” (Heyns 1978:16) Hierdie beeld is so vertroebel deur die sonde dat die wêreld sou sukkel om God daarin raak te sien.

Later in die Nuwe Testament word by hierdie gedagte van die mens as beeld van God aangesluit. Daar is net een manier hoe hierdie beeld van God in die mens regtig herstel kan word en dit is deur geloof in Jesus Christus wat die eintlike volmaakte beeld van God is (2 Kor 4:4; Kol 1:15; Heb 1:3). Elkeen wat deur geloof in Jesus as beeld van God herstel is, word deur Paulus aangemoedig om in geloofsgehoorsaamheid te groei sodat hierdie beeld van God in die mens al beter en beter herstel kan word (Vgl Kol 3:10 en Ef 4:24). So sou die wêreld wat God nie ken nie God as die God van liefde leer ken en raaksien en sou die uitspraak van Jesus aan Nikodemus in Joh 3:16 realiseer. Daarom sê Johannes vir die gelowiges in 1 Joh 4:12 *“Niemand het God nog ooit gesien nie, maar as ons mekaar liefhet, bly God in ons en het sy liefde in ons sy doel volkome bereik.”* Die bedoeling is dan dat die gelowiges se liefde vir mekaar iets van God wat liefde is, aan die

wêreld sigbaar sal maak. In Christus en in sy liefdesdaad vir ons het God en God se liefde egter voluit sigbaar geword. Nadat Christus opgevaar het, moet God en sy liefde sigbaar word vir die wêreld in die onderlinge liefde tussen die gelowiges. So word die oorspronklike missionale roeping van die mens verwesenlik.

In verhaaltrant word in Gen 2 verklaar dat die mens 'n verhoudingswese is wat eerstens in 'n vertikale verhouding tot God staan. Dit is God wat aan die mens sy bestaansdoel en die manier om hierdie doel te verwesenlik, voorsien. *“Die Here God het die mens in die tuin laat woon om dit te bewerk en op te pas”* (Gen 2:15). Om uitdrukking te gee aan die mens as superieure wese in God se skepping word in die verhaal vertel dat die mens die opdrag ontvang om aan al die diere op aarde name te gee. In hierdie proses ontdek die mens dan ook dat hy in 'n horisontale verhouding met die skepping rondom hom staan en ten diepste ook deel daarvan is. Laasgenoemde word uitgebeeld in die opmerking dat God die mens uit die stof van die aarde gemaak het (Gen 2:7). Die oorspronklike bedoeling van die skepping sou dus wees dat God verheerlik moet word deur die skepping en dat die mens hierin 'n leidende rol moet speel as God se verteenwoordiger (letterlik “skaduwee”). In *The Complete Word Study Dictionary: Old Testament* word onder andere van die woord gesê: “It is used metaphorically to depict persons as shadows, phantoms.” (Baker 2003, c2002:Electronic ed).

Wanneer na hierdie skeppingsgebeure gekyk word vanuit 'n missionaal hermeneutiese perspektief dan kan saam met Wright opsommend gesê word: “In short, a missional hermeneutic proceeds from the assumption that the whole Bible renders to us the story of God's mission through God's people in their engagement with God's world for the sake of the whole of God's creation.” (Wright 2006:51). Dan word die skepping van die mens 'n missionale handeling waarmee God bedoel het om sy koninkryk in sy skepping gestalte te gee.

Volgens die tuinverhaal in Gen 3 loop dinge egter verkeerd. Wanneer die mens met sy eie vrye wil as deel van sy “beeldwees van God” moet kies of hy God of sy eie persoonlike belange voorop sal stel, misluk die mens en kies verkeerd. So draai die mens die rug op God. Die gevolge hiervan sou verreikend wees daarin dat nie net die mens self daaronder sou ly nie, maar die hele skepping sou aan die lyding deel hê (Rom 8:22).

Die res van die Woord van God het dan te make met die herstelproses en is met ander woorde 'n verwoording van die pad wat God met die mens loop om uiteindelik weer God se skeppingsdoel te verwesenlik. Wanneer God na die sondeval met die mens kontak maak in die tuin verwerp God nie die mens nie. Ten spyte daarvan dat Hy die mens vir sy ongehoorsaamheid swaar straf (Gen 3:14-19), kom daar tog vir die mens 'n

aankondiging van hoop tussen die straf. Vir die slang word naamlik gesê: *“Haar (die vrou) nageslag sal jou kop vermorsel en jy sal hom in die hakskeen byt.”* Dwarsdeur die Bybel ontvou hierdie stryd tussen die mens en die bese magte daarin dat die mens herhaaldelik weer aan God ongehoorsaam is, gestraf word en tog telkens weer God se genadige verlossingsplan ervaar. Elke keer stuur God uitkoms deur voorsiening te maak aan ’n verteenwoordiger in die gestalte van ’n getroue leier (profeet, rigter, koning) wat namens God die volk verlos. In die Nuwe Testament sou hierdie verlossingsproses ’n hoogtepunt bereik wanneer God sy eie Seun, Jesus Christus, self stuur (Joh 3:16) om die finale hoop en verlossing te laat realiseer. Jesus Christus oorwin uiteindelik die Bese (Heb 2:14; 1 Joh 3:8b). Jesus word nie deur die slang dodelik verwond nie, maar Hy oorwin uiteindelik die Bese sodat die bese magte nou geen verskrikking vir die gelowige inhoud nie. In God se handeling met die mens word verskillende strategieë opgemerk waaruit dit duidelik word hoe God te werk gaan om homself aan die mense bekend te stel en om sy koninkryk gestalte te gee. In die studie sal kortliks gelet word op hierdie verskillende *missionale* strategieë om uiteindelik te kom by ’n strategie wat in ons eie postmoderne samelewing die gelowige kan bemagtig om God nie net as God te erken nie, maar hom ook as God te dien. Met laasgenoemde strategie word hier spesifiek verwys na die webblad van elke plaaslike gemeente.

God se plan met die skepping en met die mens in hierdie skepping het nog nooit deur al die eeue verander nie. Ons het dus die Godgegewe roeping om nog steeds in die een en twintigste eeu God se koninkryk in die konteks van ons eie tyd gestalte te gee. Die fokus van ons lewe is dus die koninkryk van God en nie hoe God in die mens se diens staan nie. Die probleem is egter dat die mens ook nog steeds worstel met sy eie selfsug wat hom verhinder om aan God se plan gestalte te gee. Die vraag is hoe dit gedoen moet word en hier word saam gesoek na die antwoord op hierdie vraag. Wat uiteindelik aangebied word, word beskou as een segment van die antwoord.

Alles op aarde het uiteindelik ten doel om die God wat homself aan ons in die Bybel as God Drie-enig openbaar, te verheerlik. Wanneer Johannes aan die gelowiges woorde van bemoediging skryf om hulle onder moeilike omstandighede hoop te gee dan is dit juis hierdie verheerliking van God wat as visie aan hulle voorgedra word in Op 5:13: *“Die hele skepping, alles in die hemel en op die aarde en onder die aarde en op die see, ja, alles wat daar is, het ek hoor sê: ‘Aan Hom wat op die troon sit, en aan die Lam, behoort die lof en die eer, die heerlikheid en die krag, tot in alle ewigheid.’”* Met verheerliking word bedoel dat God as die enigste God erken moet word en dat mense so sal lewe dat God se wil in hulle doen en late realisering vind. Tereg merk Wright op: “The creation exists for the praise and glory of its creator”. (Wright 2010:Kindle ed loc 53. Sien ook

Wright 2006:404) Die mens moet dus besef dat God se handeling met die mens nie die mens as fokus het ter wille van die mens nie, maar ter wille van sy heerlikheid. Selfs die verlossingsplan van God waardeur die mens met hom versoen word en as genade geskenk die ewige lewe ontvang, is nie in die eerste instansie gemik op die mens se voordeel nie, maar op God se eer en om sy koninkryk op aarde gestalte te gee. Hiermee word nie bedoel dat alle mense God as hulle God sal aanvaar nie, maar dat God as God erken word. Hierdie erkenning sal vir sommige tot vreugde strek en vir ander tot verdriet (Matt 25:41-46; Op 3:9; 5:15-17).

As uitgangspunt vir hierdie studie word aanvaar dat God se Koninkryk die hooffokus van die Bybel is. Wanneer Markus in sy evangelie die bediening van Jesus opsom dan sê hy dat Jesus verkondig het: *“Die tyd het aangebreek, en die koninkryk van God het naby gekom. Bekeer julle en glo die evangelie.”* (Mark 1:14). Matteus bevestig dit met dieselfde opmerking in Matt 4:17 en Lukas doen dieselfde in Luk 4:43. Wanneer Jesus die skare onderrig oor die sorg van die lewe dan roep Hy hulle op om allereers die Koninkryk van God en sy wil na te jaag en hulle nie oor die alledaagse te bekommer nie (Matt 6:33). Aan die einde van Jesus se bediening gebruik Hy die kosbare tyd tussen sy opstanding en die hemelvaart om te praat met sy volgelinge oor die dinge van God se koninkryk (Hand 1) want dit is die inhoud van die boodskap wat verder die wêreld ingedra moet word. God se volk, sy mense, dra daarvoor die verantwoordelikheid. *“The promised blessing is, in the end, for all the nations. Abraham, Israel, the tribe of Judah, and the faithful remnant are the chosen bearers of it. Bearers – not exclusive beneficiaries. There lay the constant temptation. Again and again it had to be said that election is for responsibility, not for privilege.”* (Newbigin 1978:Kindle ed, chapter 4).

Dwarsdeur die Bybel word vertel hoe God se koninkryk gestalte kry. In die Ou Testament word baie klem geplaas op die gehoorsaamheid van die volk aan God se wil. Juis hierdie gehoorsaamheid sou aantoon dat hulle aan God verbind is en sou hulle “anders” maak as die ander volke. Moses verstaan iets van hierdie “andersheid” wanneer hy in Eks 33:15 & 16 vir die Here sê: *“As U nie self saamgaan nie, moet U ons nie van hier af laat wegtrek nie. Hoe sal die mense weet dat ek en u volk u goedgesindheid geniet as U nie saam met ons gaan nie? Dit is juis deurdadig dat U met ons saamgaan dat ons, ek en u volk, anders is as al die ander volke op die aarde.”* Moses het hierdie opmerking gemaak nadat die Here aan hom bekend gemaak het dat Hy nie saam met die volk verder sou trek nie, omdat hulle ’n ongehoorsame volk is (Eks 33:1-5). God se teenwoordigheid moes sigbaar word omdat Hy die enigste waaragtige God is. Heelwat later sou Jesaja die volk daaraan herinner met die woorde: *“Ek is die Here, daar is geen ander nie, buiten My is daar geen God nie.”* (Jes 45:5). Die volk se uitreik na die ander

en veral na die mense in nood, moes juis God se omgeeliefde en deernis vir die mens aan die wêreld bekend maak. Vir God gaan dit nie in die eerste plek om die nakom van allerlei rituele en liturgiese handeling nie, maar juis om die uitreik na die mens in nood (vgl Jes 7). Wanneer God se volk dit nie doen nie, straf Hy hulle baie swaar (Jes 10:1-4). Daardeur moes die wêreld ook besef dat God se redding vir almal bedoel is al het God met Israel die primêre verbond gesluit. Hy nooi die nasies uit: *“Kom na My toe dat julle gered kan word, almal op die aarde, want Ek is God, daar is geen ander nie.”* (Jes 45:22).

In die Nuwe Testament word die verkondiging van God se verlossingsplan sterk beklemtoon omdat Jesus se versoeningswerk nou afgehandel is (vgl Matt 28:19; Luk 24:48). Deur na verskillende relevante skrifgedeeltes te verwys, sal aangetoon word dat die missionale aard van die koninkryk veral op twee vlakke gestalte kry naamlik in die lewenswyse van elke individuele gelowige en ook in die gemeenskap van gelowiges soos dit onder andere in die plaaslik gemeente gestalte vind. Daar sal dus vanuit hierdie vertrekpunte aangetoon word dat die toerusting van lidmate van kritiese belang is vir die uitbreiding van God se koninkryk.

2.2. Die term missionale gerigtheid

Voordat gelet word op die manier hoe die koninkryk van God op aarde gestalte kry aan die hand van die Bybelse verhaal van die volk van God, moet net eers duidelikheid gekry word oor die betekenis van die term “missionaal” soos dit in hierdie studie gebruik word.

Heel eenvoudig gestel sou mens kon sê dat dit in hierdie begrip gaan om “the overarching of Christian life in the world” (Saayman, 2007:5). Bosch maak ’n baie veelseggende opmerking wanneer hy by Gunther en Hoekendijk aansluit en sê dat God se liefde en aandag primêr op die wêreld gerig is (vgl Joh 3:16) en sending is deelname aan God se bestaan in die wêreld (Bosch 1991:10). Weereens sou natuurlik gevra kan word: met die oog waarop? As missionale gerigtheid so verstaan moet word en in verband met God se koninkryk gebring word, dan sou die bedoeling van missionaat dus wees om in God se wêreld so betrokke te raak dat sy heerskappy en liefde vir die mens al meer gevestig sal word sodat God daardeur verheerlik kan word. Hierdie betrokkenheid is ’n deelname van die gelowige aan die werk van God self. “Fundamentally, our mission (if it is biblically informed and validated) means our committed participation as God's people, at God's invitation and command, in God's own mission within the history of God's world for the redemption of God's creation.” (Wright 2006:23). Die missionale arbeid van die mens is nooit sy eie selfstandige werk asof die mens uit eie krag iets kan vermag nie, maar altyd die mens se deelname aan die arbeid

van God deur die werk van die Heilige Gees. Die mens bly altyd maar net instrument in God se hand.

2.3. Die Missionale gerigtheid van God se koninkryk

Die doel van God se skepping hou verband met die verheerliking van God deurdat Hy as die Koning en Heerser oor alles erkenning sal geniet. Hierdie opdrag word die duidelikste verwoord in die woorde van Jesus self wat volgens Matt 6:33 gesê het: *“Beywer julle allereers vir die koninkryk van God en vir die wil van God.”* Paulus sluit hierby aan as hy in die laaste perikop van sy brief aan die gemeentes in Rome in ’n spontane loflied uitbars en eindig met *“Uit Hom en deur Hom en tot Hom is alle dinge. Aan Hom behoort die heerlikheid tot in ewigheid!”* (Rom 11:37) en verder ook in Kol 1:16 waar Paulus in ’n lied Jesus se grootheid besing. Hy beklemtoon dat God deur Jesus alles geskep het en voeg dan aan die einde van vers 16 by: *“Alles is deur Hom en vir Hom geskep.”* Hierdie verheerliking van God gebeur deurgaans op hoofsaaklik twee maniere: deur mense wat God in die geloof as hulle God erken en op verskillende maniere sy heerlikheid bekendmaak, maar ook deur mense wat God nie as God aanvaar nie, maar tog aan God erkenning gee en sy eer bekendmaak al is dit selfs tot hulle eie skade. ’n Mooi voorbeeld hiervan is die reaksie van koning Nebukadnesar van Babel toe die vriende van Daniël, Sadrag, Mesag en Abednego, lewend en ongeskonde uit die brandende vuroond gestap het. Ons lees in Dan 3:28-29 die koning se woorde: *“Aan die God van Sadrag, Mesag en Abednego kom die eer toe, Hy wat sy engel gestuur het en sy dienaars gered het. Hulle het op hulle God vertrou en het die koninklike bevel verontagsaam en hulle was bereid om hulle lewe te verloor eerder as om enige god behalwe hulle God te dien of te aanbid. Daarom vaardig ek ’n bevel uit dat enige persoon, van watter volk, nasie of taalgroep hy ook is, wat met minagting praat oor die God van Sadrag, Mesag en Abednego, in stukke gekap moet word en dat sy huis ’n puinhoop gemaak moet word. Daar is immers geen ander god wat in staat is om so te red nie.”*

2.3.1. Missionale gerigtheid in die Ou Testament

Aanvanklik, kort na die skepping voltooi is, is daar geen probleem om God se heerlikheid te erken nie. Uit die verhale van Gen 2 en 3 blyk dit dat daar volkome harmonie in God se skepping aanwesig was. Daar was geen spanning tussen die mense onderling nie en ook nie tussen mens en dier en mens en God nie. Ongelukkig vertel Gen 3 ook dat dinge tog skeef geloop het. Die oomblik toe die mens sy verantwoordelikheid van keuse moes uitvoer, misbruik hulle dit om die rug op God te draai en eie belang voorop te stel. Om hierdie skeefgeloopde doel van God weer reg te stel, word God se verlossingsplan in werking gestel en word die res van die Bybel

daaraan gewy om vir ons duidelik te maak hoe God sy geskape doel verwesenlik. Ons sou ook kon praat van die bekendmaking van God se missionale plan vir die wêreld. God gebruik daarvoor mense. Wright sê:

The reason why we know we should be doing mission, the basis, foundation or grounds on which we justify it, must be found in the Bible. The Bible renders to us the story of God's mission through God's people in their engagement with God's world for the sake of the whole of God's creation.

Mission is not just one of a list of things that the Bible happens to talk about, only a bit more urgency than some. Mission is, in that much-abused Phrase, "what it's all about. (Wright 2006:21-22).

Hoe die missionale plan ontvou, is egter anders in die Ou Testament as in die Nuwe Testament. Daarom moet ons nou verder afsonderlik gaan kyk na die missionale gerigtheid van God se koninkryksplan in die Ou Testament en in die Nuwe Testament.

In die Ou Testament speel die identiteit van God 'n baie groot rol in die missionale karakter van God se koninkryk. Daarom moet ons vervolgens hieraan aandag gee. Deur sy woorde en dae wil God homself aan sy mense bekend maak en wil Hy hê dat hulle hom moet ken (vgl Eks 5:22-6:8).

2.3.1.1. God se identiteit

God se bestaan word in die geloof aanvaar op grond van die openbaring daarvan in die Bybel. By monde van die Nederlandse Geloofsbelydenis, Artikel 1, word verklaar: "Ons glo almal met die hart en bely met die mond dat daar 'n enige en enkelvoudige geestelike Wese is wat ons God noem. Hy is ewig, onbegryplik, onsienlik, onveranderlik, oneindig, almagtig, volkome wys, regverdig, goed en die alleroorvloedigste fontein van alles wat goed is." (Algemene Sinodale Kommissie van die Nederduitse Gereformeerde Kerk, 1988:155). God laat ons toe om verskillende kante van sy identiteit te ontdek deur die getuienisse oor hom in sy Woord. Om daarvan kennis te neem, help ons om beter te verstaan hoe om God aan die wêreld uit te dra en bekend te stel. Daarom word in kort aan 'n paar van die belangrikste identiteitskenmerke aandag gegee.

2.3.1.1.1. Die monoteïstiese God

Wright gee die volgende tabel as samevattende aanduiding van God as monoteïstiese God (Wright 2006:104):

Table 3.3. Broad Outline of Old Testament Monotheism

The Lord alone is	In relation to the heavens, the earth and all the nations:	
Creator	The Lord made them.	Ps 33:6-9; Jer 10:10-12
Owner	The Lord owns them.	Ps 24:1; 89:11; Deut 10:14
Ruler	The Lord governs them.	Ps 33:10-11; Is 40:22-24
Judge	The Lord calls all to account.	Ps 33:13-15
Revealer	The Lord speaks the truth.	Ps 33:4; 119:160; Is 45:19
Lover	The Lord loves all he has made.	Ps 145:9, 13, 17
Savior	The Lord saves all who turn to him.	Ps 36:6; Is 45:22
Leader	The Lord guides the nations.	Ps 67:4
Reconciler	The Lord will bring peace.	Ps 46:8-10

In die Ou Testament word mens baie bewus van die feit dat, terwyl die volk Israel (die volk van God) tussen ander volkere woon, daar gedurig 'n geweldige stryd woed met die God van Israel aan die een kant teenoor die ander gode. Gode wat onder andere vermeld word is die volgende: Adramméleg (2 Kon 17), Anamméleg (2 Kon 17), Artemis (Hand 19), Asima (2 Kon 17), Asjéra (Rig 3), Assur (Gen 2) , Astarte , Baäl (Gen 37; 1 Kron 12, 14 en in verskeie samestellings), Bel (Jes 46), Dagon (Rig 16; 1 Sam 5), Diana (Hand 19), Hermes (Hand 14), Jupiter (Hand 14), Kamos (1 Kon 11; 2 Kon 3), Mercurius (Hand 14), Milkom, Molek en Molog (Lev 18, 20; 1 Kon 11), Mot (Job 27), Nisrok, Resjef en Rimmon (Rig 20; Jos 19; Jos 15), Tammus (2 Kon 25), Zeus (Hand 14). (Gispen et al 1977 elektroniese uitgawe). Die vraag wat Wright vra is baie legitiem:

“If biblical monotheism is necessarily missional (because the one living God wills to be known and worshiped throughout his whole creation), and if biblical mission is necessarily monotheistic (because we are to call all people to and to join all creation in the praise of this one living God), then what about all the other gods that populate the pages of the Bible and surround us still today in many forms?” (Wright, 2006:136).

Een van die groot fisiese verskille tussen die gode van die volkere en die God van Israel lê daarin dat aan die gode op die een of ander wyse sigbare gestalte gegee word al is dit dan deur die mens self. Daar word juis per geleentheid met hierdie verskynsel gespot wanneer in Jes 44 gesê word: *“Die ystersmid vat 'n stuk gereedskap en werskaf in die gloeiende kole. Met hamers vorm hy die beeld, met sy gespierde arm maak hy die beeld: die smid eet nie en word swak, hy drink nie water nie en raak uitgeput. Die ambagsman wat hout gebruik, meet met sy maatlyn en merk die beeld se buitelyne af. Hy bewerk hom met beitels en trek sy mate met 'n passer af. Hy maak hom in die vorm van 'n mens, 'n pragtige mens wat in 'n huis moet woon. Die ambagsman kap vir hom seders af, of hy kies sipresse of eike en laat hulle groot word in die bos, of hy plant 'n lourierboom, en die reën laat dit groot word. Dit dien as vuurmaakhout vir die mens;*

iemand vat daarvan en maak hom warm, of hy maak 'n vuur om brood te bak, of hy maak 'n god en aanbid dit, hy maak 'n beeld en buig daarvoor. 'n Deel van die hout verbrand hy: hy maak kos daarmee gaar, hy braai vleis en eet tot hy genoeg het; hy maak hom ook warm en sê: Dis lekker! Ek is warm, ek geniet die vuur! Van die hout wat oorbly, maak hy 'n god, 'n beeld, hy buig voor hom en aanbid hom, hy bid tot hom en sê: Red my, want jy is my god! Sulke mense weet nie wat hulle doen nie, hulle het nie insig nie, hulle oë is toegepleister, hulle sien nie, niks dring tot hulle verstand deur nie.” (Jes 44:12-18)

Daarmee word die belaglikheid van hierdie sigbaarmaking uitgelig. Dit is makliker om 'n god te aanbid wat jy kan sien as 'n God wat onsigbaar is. Waarskynlik is dit een van die redes waarom Aäron in Sinai vir die volk 'n beeld maak wanneer Moses te lank wegbly. Dit was nie soseer die bedoeling van Aäron om 'n ander god te aanbid nie, maar om in die afwesigheid van Moses vir die volk 'n adres te gee vir hulle God. Moontlik was Moses dus (onbewustelik of bewustelik?) vir die volk soos 'n adres van God. “A statue is real enough. A carved or molten image has three-dimensional existence in the real world. But what about the god or gods it supposedly represents? Are they real? Do they exist? Are they something or nothing?” (Wright, 2006:136). Op hierdie vraag sou mens natuurlik in bogenoemde geval kon antwoord dat die God van Israel tog werklik bestaan as dit dan die vereiste is dat 'n gegote beeld nie 'n afgod is nie. Die probleem is natuurlik dat dit nie lank neem nie om die beeld as god te vereer en die eintlik God te verwerp. Daarom kan mens verstaan dat God in die Tien Gebooie uitdruklik sê: *“Jy mag nie vir jou 'n beeld of enige afbeelding maak van wat in die hemel daarbo of op die aarde hieronder of in die water onder die aarde is nie. Jy mag hulle nie vereer of dien nie, want Ek, die Here jou God, eis onverdeelde trou aan My”*. (Eks 20:4-5). Jesaja skryf oor die God van Israel: *“So sê die Here, die Koning van Israel, sy Verlosser, die Here die Almagtige: Ek is die eerste en Ek is die laaste, buiten My is daar geen God nie.”* (Jes 44:1). Omdat God lewe en werklik is, al is Hy die onsigbare God, kan Hy sy volk help en beskerm en versorg terwyl die ander volkere bedroë daarvan afkom met die gode wat hulle self maak (Jes 44).

Saam met Robert Gnuse wys Wright daarop dat die geskiedenis van Israel evolusionêr ontwikkel van 'n politeïsme (soos Jakob se vroue in Gen 31 en die opmerking in Jos 24:14 aantoon) deur 'n henoteïsme (die eksklusiewe aanbidding van Jahwe terwyl die bestaan van ander gode erken word) tot ware monoteïsme (die eksklusiewe aanbidding van Jahwe terwyl die bestaan van ander gode ontken word) (Wright 2006:137). Hierdie siening help mens verstaan hoekom daar in die Ou Testament soveel gemaak word van die vermaning en oproep van die volk van God om nie ander gode te dien en vereer nie, maar om net God as God te erken en dien. Vgl in

hierdie verband Gen 20:3, 23:13; Deut 6:14-15, 11:16 & 28; Jos 23:16; Rig 2:12, 17 & 19; 1 Kon 9:6 & 9; 2 Kon 17:7, 35, 37 & 38; ens. Dit kom veral voor in die vroeë stadium van die volk se geskiedenis. “Finally, only in the late exile (to which Isaiah 40-55 are assigned) did anyone in Israel say in so many words that no other god than YHWH even existed.” (Wright 2006:137).

In verband met die vraag of ander gode vir Israel bestaan het, maak Wright ’n belangrike opmerking wanneer hy aantoon dat die feit dat Israel vir baie jare die bestaan van ander gode erken het nie beteken het dat die gode van ander nasies noodwendig op dieselfde vlak as Jahwe geplaas was nie. Hulle het tog erkenning gegee aan Jahwe as die God wat bo alle gode geplaas moet word en in ’n ander kategorie as ’n besondere God erken word. Hiervoor kan ’n skrifgedeelte soos Deut 4:31-35 getuienis lewer: *“Die Here julle God is ’n genadige God. Hy sal julle nie in die steek laat of om die lewe bring nie. Hy sal nie die verbond vergeet wat Hy met ’n eed aan julle voorvaders bevestig het nie. Gaan stel ondersoek in na die verre verlede, na die dae lank voor julle tyd, van die tyd af toe God die mens op die aarde geskep het, van die een uiteinde van die hemel af tot by die ander uiteinde, en kyk of iets so magtigs al gebeur het en of so iets al gehoor is. Het ’n volk die stem van sy god uit die vuur uit hoor praat, soos julle die stem van julle God gehoor het, en het hy bly lewe? Het ’n god dit ooit gewaag om vir hom ’n nasie te kom vat by ’n ander nasie, en dít met rampe, tekens, wonders, oorlog, magtige dade, wonderlike, groot dade waarvoor mense vreesbevange word? Dit alles het die Here julle God voor julle eie oë in Egipte vir julle gedoen. Dit is vir julle gewys dat julle kan besef die Here is God, en dat daar naas Hom nie ’n ander is nie.”* In die lig hiervan antwoord Wright die vraag wat hy vra soos volg: “In other words, it is not impossible, theologically or in ordinary discourse, to answer the question, Are other gods something or nothing? With the paradox, both. They are *nothing in relation to YHWH*; they are *something in relation to their worshipers*.” (Wright 2006:139).

Met die bestudering van die Ou Testament is dit interessant om daarop te let dat die opdrag om die ander nasies rondom Israel tot bekering te lei nooit gegee word nie. Die volk kry nie ’n sendingopdrag om na ander nasies uit te reik nie. Wright ondersteun hierdie gedagte deur te sê: “In my view (which is not agreed on by all), Israel was not mandated by God to send missionaries to the nations.” (Wright 2006:24) Die naaste wat aan so ’n opdrag gekom word, is die opdrag aan Jona om na Nineve te gaan. In Jona 1:2 word vir Jona gesê: *“Maak klaar, gaan na die groot stad Nineve toe en spreek hom aan, want Ek weet hoe sleg hy is.”* Anders as die missionale opdrag wat in die Nuwe Testament aan die kerk telkens op ’n positiewe manier gegee word (vgl Matt 28:18; Luk 24:48), word die opdrag aan Jona negatief geformuleer. Hy moet hulle gaan aanspreek,

met hulle gaan raas. Toe Jona uiteindelik daar uitkom, verkondig hy dan ook aan die mense in die stad die oordeel van God: “*Nog net veertig dae en Nineve word verwoes!*” (3:4). Wonder bo wonder het die inwoners die waarskuwing ter harte geneem en berou oor hulle sondes getoon sodat God die stad gespaar het (3:10). “It is true that the sending of Jonah to Nineveh had not its real purpose within itself; that is to say, that it was not intended to effect the conversion of the Ninevites to the living God, but simply to bring to light the truth that even the Gentiles were capable of receiving divine truth, and to exhibit the possibility of their eventual reception into the kingdom of God.” (Keil & Delitzsch 2002:260). Jona se aanvanklike reaksie op die opdrag van die Here is sprekend van die houding van die volk teenoor ander nasies naamlik dat hulle as vyande gesien moet word en geen aanspraak op die God van Israel se ontferming het nie (Keil & Delitch 2002:260).

In die Ou Testament hou God se missionale opdrag aan sy volk sterk verband met die uitleef en handhawing van God se identiteit ter wille van God self. “... to give glory to YHWH must never be construed as just another way of giving glory to his people *Israel*. On the contrary, YHWH must be praised for his own distinct identity and character, not just as symbol or cipher for the people’s own self-congratulation.” (Wright 2006:156) Die hele wêreld moet weet wie die God van die Israëliete is sodat hulle hom kan erken en verheerlik. Daarom word aan Israel verskillende opdragte gegee wat daarop gemik is om God as enigste ware God te erken en verheerlik. Dit was in die tyd van Israel ’n algemene verskynsel om natuurverskynsels te aanbid. Dit was dus nodig om die volk uitdruklik te verbied om dit te doen. In Deut 4:15-21 kom die bevel dat die volk onder geen omstandighede enige van hierdie geskape voorwerpe mag aanbid nie en word daar selfs ’n lys genoem van sulke voorwerpe: mense, diere, voëls, visse, enige hemelliggame, ens. Omdat die volk so hardkoppig was, sou hierdie opdrag meermale herhaal moes word. Vgl Amos 5:26; 2 Kon 17:16, 21:3-5. En Eseg 8:16. Tereg merk Wright op: “Idolatry dethrones God and enthrones creation. Idolatry is the attempt to limit, reduce and control God by refusing his authority, constraining or manipulating his power to act, having him available to serve our interests.” (Wright 2006:164).

Ter wille van die eer van God en die handhawing en uitleef van sy identiteit onder die nasies word die volk ook telkens verbied om met ander volkere te meng en veral te ondertrou. Hierdie verbod gaan nie oor die beskerming van die etnisiteit van die Joodse volk Israel nie, maar om die beskerming van God se identiteit. Telkens wanneer die volk te naby ander volkere gekom het en ondertrouery plaasgevind het, het die probleem ontstaan dat Israel ook die gode van die ander volkere aanbid het en God se identiteit dus afgewater het as maar net nog ’n god in die ry van gode. Voorbeelde hiervan word

gevind in Deut 29; Eseg 36. Om dieselfde rede word die volkere uit die land Kanaän verdryf voordat Israel dit as erfenis in besit neem.

Die missionale karakter van God se koninkryk in die Ou Testament hou dus ten nouste verband met die stryd teen die ander gode. “God’s battle with the gods is an essential part of God’s mission. God’s mission is the blessing of the nations. And the blessing of the nations must ultimately include ridding them of gods that masquerade as protectors and saviors, but are actually devouring, destroying, disappointing deceptions. The battle to do so is a battle of divine love.” (Wright 2006:178). Hierdie stryd wat deur God gevoer word, hou ten diepste verband met sy liefde vir sy mense.

Westermann maak ’n aantal veelseggende opmerkings oor die feit dat God één is. Vir hom is dit van fundamentele belang vir die voortgang van die binding tussen God en die volk. Die feit dat dit van begin tot einde dieselfde een God is wat met sy mense ’n pad loop, is juis die basis vir die samehang van die volk se geskiedenis (Westermann 1981:37). Van hierdie één God verklaar die volk in Deut 6:4: “*Luister, Israel, die Here is ons God, Hy is die enigste Here.*” (1983 Afrikaanse vertaling). In die 1953 Afrikaanse vertaling van dieselfde gedeelte staan geskryf: “*Hoor, Israel, die Here onse God is ’n enige Here.*” Dit laat die vraag ontstaan wat die eintlike bedoeling is van die belydenis in Deut 6. Op die oog af lyk dit of die 1983 vertaling die indruk skep dat daar geen ander gode behalwe die God van Israel is nie. Dit sê nie noodwendig iets oor God se wese of Hy een is of uit meer as een bestaan nie. Die 1953 vertaling laat die klem ietwat anders val deur te wys op die uniekheid van God naamlik dat Hy enig is. Presies wat hierdie *enig* wees beteken, word nie uitgespel nie. McKnight wys daarop dat hierdie gedeelte onder die Jode bekend staan as die *Shema*. Vir hulle is dit die eerste gebed wat Joodse kinders geleer word en daarom is dit heilig. Hierdie gebed word daagliks gebid as ’n soort basiese belydenis van geloof in God. (McKnight 2004:8). Dit is vir hulle die geestelike middelpunt van hulle verhouding met God en vertrekpunt vir alle geestelike ontwikkeling en groei. Hierdie belydenis word te meer belangrik wanneer Jesus in Matt 22 en Mark 12 dit aanhaal as die antwoord op die wetgeleerde se vraag: “*wat is die grootste gebod in die wet?*” (Matt 22:36) Jesus doen egter wat niemand sou waag om te doen nie naamlik om Lev 19:18 by te voeg. So brei Hy die betekenis van die Joodse *Shema* uit. “*Instead of a Love-God Shema, it is a Love-God-and-Others Shema.*” (McKnight 2004:9).

Die Hebreeuse woord wat hier ter sprake is, is die woord *ahad* wat 960 keer op verskillende maniere in die Bybel voorkom (Harris et al 1999:30). Dit beteken basies om een te wees of ’n eenheid te wees. Dit is tog interessant dat TWOT (Theological Wordbook of the Old Testament) verduidelik dat die betekenis verband hou met uniekheid soos in 2 Sam 7:23: “*Watter volk is soos u volk Israel? Hulle is die een nasie*

op die aarde wat U vir U as volk vry gemaak het.” Oor die algemeen verwys die woord egter die meeste kere na die getal een of eenheid. Harris verduidelik ook: “It stresses unity while recognizing diversity within that oneness.” (Harris et al 1999:30) Heyns dui aan dat Deut 6:4 “... allereers sy (God se) totale uniekheid uitdruk, en dit blyk uiteraard in sowel die Ou as die Nuwe Testament. Anders as wat die geval was by die Kanaäniete of die Babiloniërs is die God van Israel geen deel van gode-families nie. Hy staan in geen familiebetrekking tot ander gode nie en wat aan Hom toekom mag aan niemand en niks anders toegeskrywe word nie.” (Heyns 1978:39)

Dit wil dus voorkom of die betekenis van Deut 6:4 verband hou met God as een of eenheid eerder as op die feit dat Hy die enigste is. Westermann maak die volgende opmerking oor hierdie teksgedeelte: “Deze zin is een bewuste formulering van Gods één-zijn. Deze belijdenis van de ene God is ontstaan uit de lage en moeizame worsteling in een polytheïstische omgeving om het Jahwegeloof daaruit af te sonderen.” (Westermann 1981:38) Westermann onderskei drie stadia in die spreke van Israel oor God as een: (1) Daar word van die feit uitgegaan dat God een is en die enigste ware God sonder om debat te voer oor die bestaan of nie van ander gode. So word na God verwys in Eks 20:2 “*Ek is die Here jou God wat jou uit Egipte, uit die plek van slawerny, bevry het. Jy mag naas My geen ander gode hê nie.*” (2) Die tweede stadium is dan die bewuste belydenis van die volk se kant af dat God slegs een is en/of die enigste is soos reeds in Deut 6:4 aangetoon is. (3) Die derde stadium word in die profesie van Deutero Jesaja aangetref. Teen die agtergrond van die ballingskap waarin Israel hom bevind en te midde van nasies wat ’n veelgodedom handhaaf, vind die volk besondere krag in die feit dat God een en enig is. Vgl die belydenis in Jes 43:10 & 11 “*Israel, julle is my getuies, sê die Here, en ook my dienaar wat Ek uitverkies het sodat julle My kan ken en in My kan glo en kan besef dat Ek die Here is. Voor My was daar geen god nie, en na My sal daar ook nie een wees nie, Ek, Ek is die Here, buiten My is daar geen redder nie.*”

Uit bogenoemde blyk dit duidelik dat die belydenis rondom die monoteïsme nie ’n teoretiese hoog-geestelike Godsidee is wat van belang is in die ryk van die gode nie, maar dat dit van lewensbelang is vir die praktiese bestaan van sy volk en vir die skepping as geheel (Westermann 1981:39). Daarom word die lof van hierdie God in Jes 40:28-31 soos volg besing: “*Weet jy dan nie, het jy nog nie gehoor nie? Die Here is die ewige God, Skepper van die hele aarde. Hy word nie moeg nie, Hy raak nie afgemat nie en sy insig is ondeurgrondelik. Hy gee die vermoeides krag, Hy versterk dié wat nie meer kan nie. Selfs jongmanne word moeg en raak afgemat, selfs manne in hulle fleur struikel en val, maar dié wat op die Here vertrou, kry nuwe krag. Hulle vlieg met arendsvlerke, hulle hardloop en word nie moeg nie, hulle loop en raak nie afgemat nie.*” Wat hierdie

belydenis nog meer merkwaardig maak, is die feit dat die volke in ballingskap sit, ver weg van hulle eie land en van die tempel waar God woon. In hulle moeilikheid word aan hulle hierdie sekerheid gegee van wie hulle God is en put hulle daaruit die krag om te kan voortgaan.

2.3.1.1.2. God se identiteit as Koning

’n Belangrike deel van God se identiteit in die Ou Testament is die feit dat Hy die Koning van Israel is. Dit beteken dat die volk van die begin af ’n teokratiese regeringstelsel gehad het (Teokrasie: ’n Regeringstelsel waarvolgens God (of gode) aanvaar word as die enigste heersers van ’n bepaalde gemeenskap). In die uittog uit Egipte kom die volk uiteindelik by die berg Sinai. Daar sê die Here aan Moses op die berg: “*As julle My gehoorsaam en julle aan my verbond hou, sal julle uit al die volke my eiendom wees, ’n koninkryk wat My as priesters dien, en ’n gewyde nasie. Die hele aarde behoort immers aan My.*” (Eks 19:6) “Hiermee kry ons ’n bondige omskrywing van ’n teokrasie waarvolgens God deur middel van die priesters regeer (vgl ook Jes 61:6)” (Vosloo en van Rensburg 1999:102) Wat wel baie interessant is, is die feit dat die volk dit al eerder erken het pas nadat hulle uit Egipte getrek het en deur die krag van God uit die hand van die Faraon verlos is. In hulle oorwinningslied word dan reeds gesing: “*Die Here regeer tot in ewigheid!*” (Eks 15:8). God se heerskappy word veral deur die psalmdigters besing (vgl Ps 66:7; 68:35; 92:9; 102:13; 123:1; 146:10). Ook elders in die Ou Testament word God as Koning erken (Klaagl 5:19; Pred 9:1; Jes 26:12, 40:10; Eseg 20:33).

Volgens van Zyl probeer Gen 1 nie vir ons die geskiedenis van die ontstaan van die aarde gee nie, maar sê tog ook meteens vir ons: God is Koning. So gesien, is dit veelseggend dat die Bybel se eerste woorde oor God as koning praat. “Die eerste woorde van die Bybel karakteriseer alles wat volg as dinge wat verband hou met die regering van God as Koning van die heelal.” (van Zyl 1989:2). Alhoewel God selde homself as hulle koning aankondig en identifiseer (vgl Jes 51:5; Eseg 20:33), gebeur dit spontaan dat die volk besef God is hulle Koning en word Hy as sodanig in hulle belydenisse erken (Eks 15:18; Rig 8:23; Ps 92:9; 99:1; 146:10; Pred 9:1; Jes 26:12; Jer 23:6).

God se heerskappy is nie beperk tot die volk Israel nie, maar word aangekondig oor alle nasies en oor die hele skepping: “*U heers uit die hemel oor al die koninkryke van die nasies. Uit u hand kom die mag en die krag. Niemand kan teen U stand hou nie*” (2 Kron 20:6. Vgl ook oa Job 21:22; 34:29; 36:31; Ps 22:29; 29:10; 55:20; 59:14; 66:7; 67:5; 96:10, 13; 98:9). God se heerskappy is ook nie beperk tot hierdie aardse lewe nie, maar strek tot in ewigheid: “*U regeer vir ewig, Here.*” (Ps 92:9). “Dat die begrip koninkryk ’n meervoudige begrip is, is met die eerste oogopslag al duidelik. Verskillende elemente

kan daarin onderskei word” (Heyns 1977:5). Heyns noem dan die volgende vyf elemente: God is Koning; die Koning heers; die Koning heers oor sy onderdane; die Koning se onderdane gehoorsaam Hom; en die Koning se gehoorsame onderdane word geseën. Uiteindelik word die volgende kort definisie van God se koninkryk gegee: “*die koninkryk is die triomf van Gods wil*” (Heyns 1977:6).

Dit is juis omdat God oor sy volk heers en die enigste ware Koning is dat Hy so ernstig daarvoor voel dat die volk hom gehoorsaam moet dien. Wanneer hulle dit nie doen nie, en agter die gode van die ander volkere aanloop om hulle te vereer, dan word God se heerskappy vir die volk ’n bron van vrees en vergelding: “*So seker as Ek leef, sê die Here my God, Ek sal oor julle regeer met mag en krag en Ek sal my toorn oor julle laat losbreek.*” (Eseg 20:33) Die teendeel is egter ook waar naamlik dat God se heerskappy as bron van krag en belofte van vrede en uitredding aan die volk gegee word. “*Die redding wat Ek bring, kom baie gou, die verlossing wat Ek bewerk, is op pad, Ek self regeer oor die nasies. Die eilande wag op My, hulle wag dat Ek My laat geld.*” (Jes 51:5).

Daar bestaan dus geen twyfel nie dat God as die Koning van Israel en as Heerser oor al die nasies en die ganse heelal in die Ou Testament aangebied word. Ten spyte daarvan word die opdrag dat God se koninkryk aan almal verkondig moet word (soos in die Nuwe Testament) nie aan die volk gegee nie (vgl http://www.btz.lt/English/Giedrius/works/Mission_in_OT_and_NT.pdf, besoek 2 Febr 2011). Dit wil eerder voorkom of die missionale aard van God se koninkryk in die Ou Testament eerder lê in die bekendmaking van God se identiteit naamlik dat Hy die enigste ware God is en dat daar geen ander god behalwe Hy is nie - al dink die nasies dat hulle gode ’n werklikheid is. Dit lyk of die stryd tussen God en die ander nasies (en soms selfs met sy eie volk, Israel) hoofsaaklik te make het met die aankondiging, die bekendstelling van God as die enigste ware God. Dit is juis hierdie aspek wat telkens in God se handeling met sy mense aksentueer word. Daarom word aan die mense die missionale opdrag gegee om aan alle nasies bekend te maak dat die Here die Koning is: “*Verkondig onder die nasies: Die Here regeer*” (Ps 96:10).

2.3.1.1.3. God se identiteit as die Almagtige

In die 1983 Afrikaanse Bybel kom die woord “Almagtige”, hetsy in kombinasie met Here en/of God, hetsy losstaande ongeveer 359 keer voor. Dit was dus vir die volk ’n algemene manier om van God te praat. Wat sou dit beteken? In gesprekke met ’n hele aantal van ons lidmate, individueel en in groepverband, het hulle deur die bank gesê dat dit beteken die Here is die Een wat alles kan doen. By sommige van hierdie lidmate het die idee wel na vore gekom dat die Here die een is wat in beheer is en vir wie niks onmoontlik is nie. Die vraag kom dan na vore of dit al is wat dit sou beteken? Bestaan al

die gode op een vlak op so 'n manier dat God die enigste is wat alles kan doen terwyl die ander gode niks kan doen nie? Is dit dit wat Hom onderskei van die gode of sit daar meer hierin? Die ontdekking is asemrowend. Al is dit 'n wonderlike vertroostende gedagte dat die God van die Bybel die enigste is vir wie niks onmoontlik is nie, is dit maar 'n klein deeltjie van wat die uitdrukking “Die Here, die almagtige” beteken.

Heyns wys daarop dat daar oor die almag van God baie misverstand en onbybelse opvattinge bestaan (Heyns 1978:66). Hy konkludeer dat God se almag in absolute sin sou kon beteken dat Hy ook kan doen wat nie met sy wese in ooreenstemming is nie. So verstaan sou God dus in staat wees om selfs nie-God te wees nie. Dit beteken dat Hy selfs ook die kwaad kan doen (Heyns 1978:66). 'n Ander beskouing verbind Gods almag aan sy wil, maar beperk dan sy wil tot die tans bestaande werklikheid. Dit beteken dus dat God nie tot iets anders in staat is, as wat ons tans waarneem nie.

Die volgende uiteensetting sal help om raak te sien dat ons waarskynlik in hierdie gesprek grootliks te make het met die onvermoë wat ons het om een taal regtig in 'n ander taal te vertaal.

*.1 **Jahwe Sabaoth**

Die uitdrukking “Die Here die almagtige” is in die 1983 vertaling van die Afrikaanse Bybel die weergawe van die Hebreeuse woorde *Jahwe Sebaot*. Sebaot hou verband met die Hebreeuse woord *sābā* wat “veg” of “dien” of ook “oorlog” en “leermag” as basiese betekenis het (Harris 1980:749). Die twee begrippe “diens” en “oorlog” hou verband met mekaar as in ag geneem word dat God die God van die leërmagte is wat in die tempel woon. Wanneer die priesters daar diens doen, is hulle vir alle praktiese doeleindes met geestelike oorlogvoering besig. Die verbintenis van God se naam, hetsy Jahwe Sabaoth of Elohim Sabaoth, kom sowat 285 keer in die Ou Testament voor. Die meeste kere kom dit voor in die profete se geskrifte naamlik in Jesaja (62), Jeremia (77) Hagai (14), Segaria (53), en Maleagi (24). Dit is afwesig in die Pentateug. Die samestelling van die woorde Jahwe en Sabaoth moet as 'n tegniese term gesien word wat kan beteken “Yahweh the mightiest Warrior or Yahweh the all-powerful King (Harris 1980:750).

Hierdie naam vir God kom die eerste keer in 1 Sam 1:3 voor. Dit was dus teen die einde van die tydperk toe Israel deur verskillende rigters gelei is en in die omgewing van Silo waar die ark van die verbond in die tempel gehuisves is. Die verbondsark was simbool van God se heerskappy aangesien Hy tussen die gerubs op sy troon gesit het (1 Sam 4:4; vgl ook Ps 99:1). Dit is dan ook in die naam van hierdie God (die Hoof van Israel se leër) wat Dawid vir Goliath tegemoet gaan in die strydveld: “*Jý kom na my toe met 'n dolk en 'n spies en 'n swaard, maar ék kom na jou toe in die Naam van die Here*

die Almagtige, die God van die linies van Israel, wat jy verkleineer het” (1 Sam 17:45). “It was important to affirm that Yahweh was not merely one warrior god among the leading warrior gods of the nations, but that he was the Supreme God.” (Harris 1980:751). Vir Israel wat gewoon het tussen ander volkere en op die roete waar ander leërs tussen Noord en Suid beweeg het, was dit noodsaaklik om te weet dat hulle God die enigste heerser en groot Koning oor die hele wêreld is (Jes 37:6; vgl Sag 14:16). Ongelukkig is dit juis hierdie feit wat meegebring het dat God wat ook oor ander volkere heerskappy voer, juis die ander volke gebruik om Israel te straf vir hulle ongehoorsaamheid. Jes 10:5-34 beskryf pragtig hoe God die Assiriërs gaan gebruik om Juda te straf en daarna gaan Hy ook met die Assiriërs afreken. Wanneer God sy volk straf, doen Hy dit met liefde om hulle te behou (Hos 11:8) omdat sy liefde vir hulle sterk brand. Daarom vernietig Hy hulle nooit geheel en al nie. Maar, wanneer dieselfde God met die heidense nasies afreken, vernietig Hy hulle geheel en al sonder genade. Uiteindelik gebruik die Here die Assiriese ryk maar net as ’n instrument in sy hand om sy volk ’n les te leer. Hierdie “instrument” moet onthou dat hy maar net ’n instrument is en geen reg op sy eie het nie. *“Kan ’n byl grootpraat teen die een wat met hom kap? Of kan ’n saag hom groot hou teen die een wat met hom saag? Kan ’n stok die een swaai wat hom optel, kan ’n lat die een oplik wat hom gebruik? Daarom sal die Here ons God, die Almagtige, die vernames van Assirië laat kreppeer van ellende en sy besittings laat verteer deur ’n vuur wat aanhou brand.”* (Jes 10:15-16).

Hierdie titel is ’n baie verhewe titel en word daarom ook in verband gebring met God as die Koning (Jes 6:5) wat verheerlik moet word. Daarom sing die koor op die feesdag voordat die prosesie by die tempel ingaan: *“Verbly julle, poorte, wees bly, eeue-oue deure, want die magtige Koning wil ingaan! Wie is Hy, hierdie magtige Koning? Die Here, die Almagtige, Hy is die magtige Koning.”* (Ps 24:9). “Although the title has military overtones, it points directly to Yahweh’s rulership over the entire universe. He continually rules, but at times he directly intervenes to secure his own victory and insure the direction of history for the salvation of his people”. (Harris 1980:751) In Amos 4:13 word Hy die Skepper van die berge en wind genoem en word bekend gemaak dat Hy kontrole oor die natuur uitoefen (vgl Amos 5:8vv; 9:5vv; Jes 1:24). Hy is die meester oor elke mag en Hy alleen verseker vrede. Tot hom mag ons bid (Ps 80:19).

Bogenoemde moet dus in gedagte gehou word as ons lees dat die Here die Almagtige is. Hy word as die Almagtige aanbid (1 Sam 1:3, 11) en vertrou (1 Sam 17:45; Ps 24:10; 46:8 & 12; Ps 59:6; 80,84). God word telkens so aan die volk bekendgestel. (1 Sam 15:2; 2 Sam 7:8; 1 Kron 17:7; Jes 47:4, 48:2, 51:15 en 54:5). Die profete tree op omdat God die Almagtige is (Jes 1:9, 24; 5:6; 8:13 & 18; Jer 5:14). “So sê die Here die

Almagtige” kom 52 keer in Jeremia voor en 3 keer in Amos, 1 keer in Miga, 2 keer in Nahum, 1 keer in Sefanja, 11 keer in Hagai, 30 keer in Sagaria, 19 keer in Maleagi.

In die Nuwe Testament word minder klem gelê op hierdie naam van God. Dit kom 12 keer voor. In tien gevalle word die woord *pantokrator* gebruik (2 Kor 6:18; Op 1:8; 4:8; 11:17; 15:3; 16:7; 16:14; 19:6; 19:15 en 21:22) en in twee gevalle word die woord *sabaoot* gebruik. Dit is tog veelseggend dat dit soveel keer in Openbaring gebruik word wanneer die feestelikheid van die Godsaanbidding ter sprake kom.

Dat God die Almagtige Heerser is, word op een van die beste maniere geïllustreer wanneer Elia in konfrontasie met die Baälpriesters hulle uitdaag om die mag van hulle god te bevestig deur hom te vra om vuur op die brandofferaltaar te stuur. Nadat hulle gesoebat en gesmeek het en hulleself selfs gepynig het, gebeur daar niks. Wanneer Elia dan tot God nader in gebed, stuur God nie net vuur op Elia se altaar nie, maar verteer ook die Baälpriesters se offers geheel en al. Hierdie aangrypende verhaal kan gelees word in 1 Kon 18:22-39. Weereens gaan dit om die bekendmaking van God se identiteit.

*.2 ***El Shaddai***

Die Afrikaanse vertaling “*God die almagtige*” verwys 7 keer in die Ou Testament na die Hebreeuse woorde El Shaddai (Gen 17:1; 28:3; 35:11; 43:14; 48:3; Eks 6:3; Eseg 10:5). Daar bestaan onsekerheid oor presies wat hierdie uitdrukking beteken. “Acceptable is the suggestion that Shaddai is a composite term of *sha* (the one who) and *dai* (is sufficient). The later Greek versions have adopted this meaning. The most preferred explanation is that Shaddai is derived from the verb *shadad* (to overpower, to deal violently, or to devastate).” (Elwel 1988:882). Daarmee word dieselfde gedagterigting as wat hierbo beskryf is rondom die titel *Jahwe Sabaoot* gehuldig.

*.3 **Die Almagtige Skeppergod**

Die skeppingsverhaal in Gen 1:1-2:4a is ’n belydenis dat die God van Israel erkenning geniet as die almagtige skepper van die hemel en die aarde en alles daarop. Daarom merk Keil & Delitzsch op: “This sentence, which stands at the head of the records of revelation, is not a mere heading, nor a summary of the history of the creation, but a declaration of the primeval act of God, by which the universe was called into being.” (Keil & Delitzsch: <http://kad.biblecommenter.com/genesis/1.htm>, besoek 20 Febr 2011) In Die Verklarende Bybel (1983-vertaling) sê van Zyl die volgende oor Gen 1:1-2:4a: “Die doel met hierdie hoofstuk wat handel oor die eerste gebeure in die heelal se geskiedenis, maar wat nie die eerste hoofstuk is wat daarvoor geskryf is nie, is nie om vir ons ’n “skeppingsgeskiedenis” te gee nie. Die doel daarmee is om vir ons te leer wie God is. Hy is die Almagtige wat alles wat is, uit niks gemaak het”. (van Zyl 1989:2). Die noodsaaklikheid om God as die Skepper te erken, is volgens Wright van fundamentele

belang.

It is the distinction between the Creator God and everything else that exists anywhere. God alone is uncreated, self-existent, noncontingent. God's being depends on nothing else outside God's own self. All other reality, by contrast, is created by God and therefore is dependent on God for existence and sustenance. (Wright 2006:163).

Wanneer dus nagedink word oor die identiteit van God as die Almagtige kan mens nie anders nie as om ook kennis te neem van die feit dat die boek Genesis begin met 'n duidelike uitspraak oor wie God is en gebruik die skeppingsverhaal as die begin van God se op weg wees met die mens (Vosloo 1999:8). Dat God die skepper is, speel 'n groot rol in veral die Ou Testamentiese nadink oor God. Daarom word daar deur verskeie skrywers daarna verwys. Vgl hiervoor Ps 89:11, 102:25, 124:8, 163:5; Job 9:8, 38:4; Neh 9:6; Jes 40:21, 42:5, 45:18; Jer 10:12, 51:15; Mark 13:19; Hand 17:24; Rom 1:25, 11:36; Heb 1:10, 11:3. Omdat God die hemel en aarde geskep het, behoort alles aan hom. "We do not own this planet, even if our behaviour tends to boast that we think we do. No, God is the earth's landlord and we are God's tenants." (Wright, 2006:397). Hierdie feit het belangrike etiese en missionale betekenis vir die mens. Die hele skeppingswerk van God word "goed" genoem nie omdat die mens dit so raaksien nie, maar omdat God self so dink. Die aarde kry dus nie sy waarde deur die mens nie, maar van God af aan wie alles behoort. Dit plaas egter 'n groot verantwoordelikheid op die skouers van die mens naamlik om hierdie aarde wat aan God behoort met respek en agting te hanteer en dit so uit te bou dat ons verhouding met God daarin reflekteer. "Furthermore, as part of the whole creation, we humans exist not only to praise and glorify God ourselves but also to facilitate the rest of creation in doing so. And if the greatest commandment is that we should love God, that surely implies that we should treat what belongs to God with honor, care and respect." (Wright, 2006:403). Daarmee word die mens se missionale verantwoordelikheid uitgebrei om nie net ander mense van God se heerlijkheid bewus te maak nie, maar ook om ekologies by die skepping van God betrokke te raak en bewarend en uitbouend besig te wees om God te verheerlik. Wright beklemtoon dat liefde vir God ook insluit dat jy sy eiendom met respek sal hanteer (Wright 2006:414). Omdat alles aan God behoort, strek God se koninkryk ook oor die ganse heelal en het die missionale verantwoordelikheid van die mens en veral van die kerk van Jesus Christus as inhoud om deur die ganse heelal tekens van God se heerskappy op te rig. "An understanding of mission as God's activity has led to an expectation of its signs throughout God's creation and an emphasis on the kingdom of God as distinct from but overlapping with the church." (Edinburgh 2010:26). Tydens die konferensie van

Edinburgh 2010 is die klem laat val op die feit dat die inherente onderlinge verbintenis van alle lewe op aarde beteken dat Christelike missionaat die ganse kosmos as teiken het. (Edinburgh 2010:27). In hierdie verband speel die woorde van Paulus in Rom 8:18-25 'n belangrike rol.

Wat is die boodskap van Gen 1? In aansluiting by wat van Zyl hierbo sê, moet dadelik verstaan word dat Gen 1 nie vir ons probeer vertel presies hoe die skepping tot stand gekom het nie. Daarom is dit sinloos om te argumenteer oor die vrae wat soms oor die hoofstuk gevra word soos was dit werklike dae waarvan gepraat word, hoe is dit moontlik dat daar eers lig was en later eers die son gemaak is, hoe pas die evolusieteorie in by die sewe dae van Gen 1, ens? Dit is irrelevante vrae. Om Gen 1 te verstaan, moet na die totale konteks van die hoofstuk gekyk word.

Die tyd van die skriftelike ontstaan van die boek Genesis is van groot belang. Dit is egter baie moeilik om die datum van ontstaan presies te kan vasstel. Wat wel seker is, is dat die boek se inhoud handel oor die verhale van die oertyd wat buite ons dateringsraamwerk val asook die tyd van die aartsvaders wat waarskynlik tussen 2200 en 1200vC dateer (Vosloo 1999:5). Uiteindelik het die finale stadium van afronding teen die einde van die ballingskap die hele boek gekleur. Hierdie laaste versamelaars "... kyk na die Oertyd en die Aartsvadertyd met oë wat nat is van die tranes oor 'n land wat verlore is, 'n tempel wat verwoes is, 'n kultus wat nie funksioneer nie, hulle vryheid wat weggeneem is. Maar hulle kyk ook met oë wat vonkel met hoop op die toekoms - 'n hoop wat gevoed word uit die herinnerings oor God se werke van gister en eergister." (Vosloo 1999:5). So leer die mens dat God die alleenreg op ons verwondering het. Die volmaaktheid van sy natuur moet ons met verwondering vul en moet almal wat dit waag om God se eer aan iemand of iets anders te gee vul met vrees. God alleen moet met ontsag gedien word, "... and every sincere worshipper may expect from him help in all his weaknesses, trials, difficulties, temptations, etc.; freedom from the power, guilt, nature, and consequences of sin; and to be supported, defended, and saved to the uttermost, and to the end." (Clarke: <http://clarke.biblecommenter.com/genesis/1.htm> , besoek 20 Febr 2011).

Tydens die tyd waarin die volk in ballingskap weggevoer was uit hulle eie land kom hulle in aanraking met ander volkere wat ander gode dien en wat deur middel van skeppingsverhale oor hulle gode praat. Met die neerskryf van die skeppingsverhaal in Gen 1 was daar dus reeds 'n hele klomp ander skeppingsverhale. Hiervan was die Babiloniese en die Egiptiese skeppingsverhale seker die belangrikstes. Die uniekheid van die Bybel se skeppingsverhaal lê nie daarin opgesluit dat dit die enigste verhaal is nie. Dit lê selfs ook nie in die formaat van die skeppingsverhaal of die wyse van skepping

nie. Westermann wys daarop dat daar ooreenkomste tussen die Bybelse skeppingsverhaal en ander volkere se verhale is (Westermann 1981:92). Hy toon vier ooreenstemmende kenmerke aan nl (1) die skepping word gemaak of kom tot stand deur 'n werksaamheid (vgl Gen 1 met meeste van die ander skeppingsverhale), (2) skepping deur verwekking en geboorte (vgl veral by die mities-politeïstiese godsdienste soos in Egipte), (3) skepping as resultaat van stryd (veral by die Babiloniese verhaal) en (4) skepping deur die spreek van 'n woord (soos by die Egiptiese skeppingsverhaal en in Gen 1). Wat die verhaal in Gen 1 wel uniek maak, is die feit dat daar baie sterk standpunt ingeneem word vir God as monoteïstiese God. Die God van Israel is een God teenoor die ander volkere wat meer as een god aanbid. Al is die woord *Elohim* wat in die Afrikaanse Bybel met God vertaal word in die Hebreeus 'n meervoud, beteken dit nie dat Israel meer as een god aanbid het nie (vgl die opmerkings oor *elohim* in Wikipedia³). "Die meervoud in die Naam dui in hierdie geval op die omvang van God se mag. Dit is 'n meervoud van magsuitbreidheid wat te kenne gee dat God magtig is: vrymagtig en almagtig. Hy doen wat Hy wil (Ps. 115:3-4; 135:6; Jona 1:4)" (van Zyl 1989:2).

Die fout moet ook nie gemaak word om te dink dat die meervoudvorm wat in Gen 1 gebruik word sou verwys na God as Drie-enige wese nie. God is net een wese. Soms as mense in Gen 1:26 lees dat God met homself in gesprek tree en sê: "*Kom Ons maak die mens as ons verteenwoordiger, ons beeld...*" gebruik hulle hierdie teks om die leer van die Drie-eenheid te begrond. Dit gaan egter nie op nie. Die meervoud *Ons* verwys nie na die Drie-eenheid nie (vgl. egter by 3), maar sluit aan by die gebruik van die meervoud in die Naam "God" (vgl. by 1). Op dié manier val die klem dus weer eens op die mag van die Skepper. Ook hiér is daar nie sprake van 'n veelgodedom soos in die heidense godsdienste nie: die werkwoord is in die enkelvoud en in 27 word daar na God verwys met die enkelvoud Hy. God is die Enigste (Deut. 6:4). (van Zyl 1989:2)

Gen 1 & 2 lewer getuienis oor die God wat oor alles beskik, in 'n heersende posisie oor alles die mag het. Daarom het Hy ook alles geskep - die sigbare dinge op, bo en onder die aarde; alle lewende wesens en ook die mens; alles wat onsigbaar is (Westermann 1981:90). Aan die begin van die Bybel word dus deur die verhaal van die skepping oor God 'n belydenis gedoen van wie Hy is naamlik die Almagtige God wat

³Elohim occurs frequently throughout the Torah. In some cases (e.g. Exodus 3:4, "... Elohim called unto him out of the midst of the bush ..."), it acts as a singular noun in Hebrew grammar, and is then generally understood to denote the single God of Israel. In other cases, Elohim acts as an ordinary plural of the word Eloah, and refers to the polytheistic notion of multiple gods (for example, Exodus 20:3, "Thou shalt have no other gods before me.")... The choice of word or words for God varies in the Hebrew Bible. According to the documentary hypothesis these variations are evidence of different source texts: Elohim is used as the name of God in the Elohist and the Priestly source, while Yahweh is used in the Jahwist source. The difference in names results from the theological point being made in the Elohist and Priestly sources that God did not reveal his name, Yahweh, to any man before the time of Moses. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Elohim>)

niemand eers hoef te verslaan om die reg te verkry om te kan skep nie, wat niemand se toestemming nodig het nie, wat nie eers homself hoef te bewys om sanksie tot skepping te ontvang nie. Hy is God, die verhewe Almagtige wat sy heersersposisie proklameer deur hemel en aarde te skep. In die skeppingsverhaal van Gen 1 word ook telkens gemeld dat God se werk goed was. “Part of the meaning of the goodness of creation in the Bible is that it testifies to the God who made it, reflecting something of his good character (e.g., Ps 19; 29; 50:6; 65; 104; 148; Job 12:7-p; Acts 14:17; 17:27; Rom 1:20).” (Wright 2006:398) In hierdie belydenis vind die volk ook weer troos en word hierdie identiteit van God ook vir hulle die versekering dat Hy hulle weer sal red uit hulle ellende (vgl von Rad 1975:137ev).

2.3.1.1.4. God as Verbondsgod

Na die sondeval van die mens is dit nodig dat God op 'n nuwe manier by die mens betrokke raak sodat die doel van God se skepping naamlik om Hom te verheerlik deur die mens as sy verteenwoordiger sinvol voortgesit kan word. Heyns merk daarom ook op dat die verbond in diens van die skepping staan en nie andersom nie (Heyns 1978:225). Sonder om hier in besonderhede van die verbondsverhouding tussen God en die mens te verval, word slegs twee aspekte daarvan kortliks bespreek naamlik die *monopleuriese* en die *dupleuriese* aspekte van die verbond.

Wat die *monopleuriese* aspek betref, is dit opvallend dat dit baie duidelik in Genesis 15 uiteengesit word dat God uit eie keuse op 'n eensydige manier met Abram as verteenwoordiger van die mensdom 'n verbond kom sluit. Hierdie gedagte word versterk deur die feit dat slegs God tussen die stukke vleis deur beweeg as simboliek van die sluiting van die verbond (Gen. 15:17). Von Rad wys daarop dat hierdie manier van optrede strook met die gedagte dat die sluit van 'n verbond tussen twee partye nie noodwendig beteken dat albei partye op gelyke grond met mekaar staan nie (von Rad 1975:129). Dit gebeur meermale dat die ooreenkoms van die verbondsluiting deur die meerdere party aan die mindere eensydig aangebied word (vgl Jos 9:6vv; 1 Kon 20:34). In sulke gevalle word eensydig deur die meerdere party 'n besluit oor die verdrag geneem en die mindere party moet dit slegs aanvaar of nie. Die gevolg van so 'n verdrag hou baie voordele in. “Thus, the making of a covenant is intended to secure a state of intactness, orderliness, and rightness between two parties, in order to make possible, on the basis of this legal foundation, a relationship in matters affecting their common life.” (Von Rad 1975:130). In ander gevalle van verbondsluiting neem albei partye op gelyke voet deel en kom saam ooreen om die ooreenkoms aan te gaan (vgl Gen 21:27; 31:44; 2 Sam 5:3).

Heyns wys daarop dat die Hebreeuse woord vir 'n ooreenkoms (*berith*) oor die

algemeen wys op 'n ooreenkoms of verordening maar in besonder ook op 'n wilsbeskikking en testament (Heyns 1978:202). Die Griekse woord waarmee hierdie Hebreeuse woord vertaal word, is *diathéké*. “As oorspronklike regsterm dui dit op 'n reëling wat deur een party gemaak is, en wat deur die ander party slegs aanvaar of verwerp kan word” (Heyns 1978:202). Dit is dan ook veral gebruik om te verwys na 'n testament as laaste wilsbeskikking. In hierdie verband dus as eensydige ooreenkoms word van die verbond van God met die mens as die *monopleuriese* karakter van die verbond gepraat (Heyns 1978:202).

Dat God op so 'n manier met die mens in 'n verhouding tree, bied aan die mens baie sekuriteit omdat God van sy kant af aan die mens 'n klomp beloftes en beskerming bied. Om Abram van sy beskerming te verseker, sluit Hy met hom 'n verbond en bevestig dit met die nodige liturgiese handeling wat in Abram se tyd die gebruik was by verbondsluiting (Gen 15:9-17). Daarmee saam gee God aan Abram die versekering dat hy en sy nageslag die land in besit sal neem. “*Op daardie dag het die Here 'n verbond gesluit met Abram en vir hom gesê: Aan jou nageslag gee Ek hierdie land, van Egiptespruit af tot by die Eufraat, die groot rivier...*” (Gen 15:18). Uiteindelik gee God aan Abraham die besnydenis as teken van sy verbond met hom en voeg die belangrikste van alle beloftes daarby: “*Ek bring 'n verbond tot stand tussen My en jou en jou nageslag en al hulle geslagte. Dit is 'n blywende verbond: Ek sal jou God wees en ook die God van jou nageslag.*” (Gen 17:7). Die Almagtige Skeppergod, *Jahweh Sebaoot*, is gewillig om met Abraham 'n pad te stap en vir hom God te wees. Hy kies vir Abraham uit eie vrye wil en verbind homself met 'n eed van getrouheid aan 'n mens. So openbaar God homself aan Abraham as genadige God.

Daarmee word nie net Abraham as individu tot God se diens afgesonder nie, maar word 'n hele volk, God se volk, tot diens geroep. Al is die verbond tussen God en die mens *monopleuries* wat sy oorsprong betref, is dit *dupleuries* wat sy bestemming betref. “Die mens is in die verbondsverhouding nie passief nie, maar in die hoogste mate aktief. Hy moet Gods beloftes aanvaar en Gods bevele gehoorsaam.” (Heyns 1978:202). Daarom gee God ook self aan die volk sy Wet en stel dit baie duidelik: “*Jy mag naas My geen ander gode hê nie. Jy mag nie vir jou 'n beeld of enige afbeelding maak van wat in die hemel daarbo of op die aarde hieronder of in die water onder die aarde is nie. Jy mag hulle nie vereer of dien nie, want Ek, die Here jou God, eis onverdeelde trou aan My (h jaloerse God [1953 Afrikaanse vertaling]). Ek reken kinders die sondes van hulle vaders toe, selfs tot in die derde en vierde geslag van dié wat My haat, maar Ek betoon my liefde tot aan die duisendste geslag van dié wat My liefhet en my gebooie gehoorsaam.*” (Eks 20:3-6) Daarmee word onomwonde verklaar dat God se identiteit 'n unieke identiteit

is wat nie op dieselfde vlak as die afgode rondom die volk gestel mag word nie. Dit word ook duidelik gestel dat dit nie hier gaan om 'n wettiese gehoorsaamheid ter wille van gehoorsaamheid as sodanig nie, maar om die uitleef van liefde omdat God self liefde is (1 Joh 4:12 en 16). Dit was nooit God se bedoeling dat die volk koud en gevoelloos sy wette moet gehoorsaam nie. Daarom dat Hy reeds in die Ou Testament hulle telkens oproep tot omgeeliefde wat deur hulle gehoorsaamheid sigbaar moet word. Ten diepste sou dit God se identiteit dan bekend maak aan ander. *“Luister, Israel, die Here is ons God, Hy is die enigste Here. Daarom moet jy die Here jou God liefhê met hart en siel, met al jou krag.”* (Deut 6:5) *“... jy moet jou naaste liefhê soos jouself. Ek is die Here”* (Lev 19:18). Behalwe vir die Wet, gee God ook aan sy volk detail voorskrifte hoe hulle hom liturgies moet dien (Eks 25-31; 35-40) en sonder sy volk af van ander volke (en hulle gode) - vgl Num 25; Jos 10-12.

In die regeringstyd van koning Darius word Daniël met valkoë dopgehou om te sien of hy steeds voortgaan om tot sy God te bid al het die koning 'n bevel daarteen uitgevaardig. Daniël hou aan bid en beland uiteindelik in die leeu kuil vol uitgehongerde leeus. Maar, Daniël oorleef omdat God sy mag vertoon (Dan 6). Niks sou Daniël laat afsien van sy gehoorsame diens aan sy God nie. Uiteindelik lei dit daartoe dat die heidense koning Daniël se God erken. God se identiteit as Almagtige Heerser word raakgesien en selfs oor die hele heidense volk geproklameer al kom die koning en sy mense nie tot bekering en begin self Daniël se God dien nie. *“Koning Darius het toe aan al die volke, nasies en taalgroepe wat oor die hele wêreld gewoon het, 'n skrywe gerig: ‘Voorspoed! Ek gee hiermee opdrag dat in my hele koninkryk die God van Daniël gevrees en geëer moet word. Hy is die lewende God, Hy bestaan vir ewig; sy koninkryk sal nie vernietig word nie, sy heerskappy sal nooit eindig nie.”* (Dan 6:26-27) Wanneer mens die verhaal van Daniël lees, word die indruk gelaat dat dit tog moontlik is om God as God en selfs sy heerskappy te erken sonder om noodwendig sy koningskap in jou lewe 'n werklikheid te laat wees.

In Dan 4 word vertel van die droom van koning Nebukadnesar wat deur Daniël uitgelê word. Dit was God se manier om Nebukadnesar se hoogmoed te straf. Die gevolg was dat Nebukadnesar uiteindelik leef onder die waan dat hy 'n dier is wat moet gras eet (Dan 4:32-33). Na afloop van die tyd van straf erken Nebukadnesar dat God groter as hy is en vra by God om hulp. Nadat hy weer as koning herstel is, bring hy lof en dank aan God as die allerhoogste. *“Hoe groot is sy tekens, hoe magtig sy wonders! Sy koninkryk is 'n ewige koninkryk, sy heerskappy duur van geslag tot geslag. Ek het die Allerhoogste geprys, ek het Hom wat ewig leef, geloof en geëer. Aan sy heerskappy is daar geen einde nie, sy koninkryk bestaan oor al die geslagte heen.”* (Dan 4:33-34)

Die vraag is hier of Nebukadnesar werklik tot bekering gekom het en God as sy persoonlike God begin dien het. Keil & Delitzsch stem saam met Calvin dat daar nie genoeg gegewens in Dan 4 is om te oortuig dat Nebukadneser werklik tot bekering gekom het nie, maar slegs tot die besef dat hy 'n nietige mens is in die teenwoordigheid van die Allerhoogste God. Is dit wat God wou bereik met die handeling of was God se bedoeling eintlik om Nebukadnesar tot volle inkeer te bring? “Nebuchadnezzar thus recognised the humiliation which he had experienced as a righteous punishment for his pride, without, however, being mindful of the divine grace which had been shown in mercy toward him; whence Calvin has drawn the conclusion that he was not brought to true heart-repentance.” (Keil & Delitzsch 2002:596).

Die hartseer in die Ou Testament is natuurlik dat dit juis hierdie boodskap van omgeeliefde in gehoorsaamheid aan God is wat die volk van God algaande al minder verstaan het sodat God hulle hieroor moes straf en uiteindelik laat wegvoer het in ballingskap. In Jes 58 word verwys na die probleem van Israel. Die probleem was blykbaar nie dat hulle nie godsdiens beoefen het nie. Dit kom voor of hulle wel deur die handeling van die rituele in hulle godsdiens gegaan het soos om te offer en te vas. Die probleem was dat hulle hart nie in hulle godsdiens oefening gesit het nie. Dit was bloot uiterlike handeling sonder dat hulle verstaan het dit gaan eintlik daarom dat hulle in mense se lewens 'n verskil moet maak. Daarom word die retoriese vraag in Jes 58:5 gevra: *“Is dit ál wat Ek op 'n vasdag wil hê: net dat 'n mens homself verneder, dat hy sy nek buig soos 'n biesie en in sak en as sit? Noem jy dít 'n vasdag, 'n dag waarvan die Here hou?”* Die antwoord is voor die hand liggend nee. Dan word aan die volk duidelik gestel waarom gehoorsaamheid aan die Here eintlik gaan: *“Is die vas wat Ek wil hê, nie dít nie: om dié wat onregverdig gevange gehou word, te bevry, om die juk wat op mense druk, af te haal, om verdruktes vry te maak, om elke juk te breek? Is dit nie dat jy vir dié wat honger is, van jou brood gee nie, dat jy aan die armes en die dakloses 'n blyplek gee nie, dat wanneer jy iemand sonder klere sien, jy vir hom klere gee nie, dat jy jou medemens nie aan sy lot oorlaat nie?”* (Jes 58:6-7). Daarmee moet ons goed verstaan dat God se bedoeling vir sy volk nooit was dat hulle maar net klinies gehoorsaam aan sy wette moes wees nie, maar dat hulle met deernis en liefde uit hulle harte uit die Here moes dien. Dit sou die teken wees dat daar werklik 'n lewende verhouding tussen die volk en hulle God bestaan.

2.3.1.1.5. God as genadige God wat vergewe en herstel

Omdat daar so baie in die Ou Testament gemaak word van die straffende God kan mens verstaan dat daar sommige mense is wat aan die God van die Ou Testament dink as 'n harde en ongenaakbare God. Marcion (<http://en.wikipedia.org/wiki/Marcionism>,

besoek 5 Oktober 2010) wat rondom 144nC geleef het, het byvoorbeeld die God van die Ou Testament heeltemal verwerp omdat Hy, volgens hom, nie dieselfde God as die een in die Nuwe Testament is nie. (Vgl ook Claassens 2010:34). En tog, wanneer mens regtig met 'n oop gemoed na die Ou Testament kyk, is dit tog moontlik om raak te sien dat dit in werklikheid juis die God van liefde en genade is wat daar optree. God se optrede moet egter gesien word in die lig van die stryd wat Hy gedurig saam met en dikwels sonder sy volk moes voer om sy identiteit te vestig en te beskerm.

God wou vir sy volk wys dat Hy nie net die God van die Israeliete is nie, maar ook die God van ander heidense nasies en dat sy goedheid en genade ook vir hulle bedoel is. In hierdie sin van die woord sou mens dus die boek Jona as missionaal van aard kon beskou. Juis daarom moes die volk aan God gehoorsaam leef sodat ander nasies iets van Israel se God se liefde en genade kon leer ken daarin dat hulle ook welkom is om deel van die verbondsvolk te word. (Vgl Eks 12:44 & 48).

God se liefde en genade is nooit 'n goedkoop liefde wat oë toemaak vir wat verkeerd is nie. Juis omdat God liefde is (1 Joh 4) tree Hy dikwels met tugmaatreëls teen sy volk op. Mens sou ook kan sê dat sy liefde juis deur sy tughandelinge sigbaar word. So word die uitspraak van die Spreuke digter waar as hy sê: *“My seun, aanvaar die straf wat van die Here kom en moet jou nie teen sy teregwysing verset nie, want die Here straf die mens wat Hy liefhet net soos 'n vader doen met sy seun.”* (Spr 3:11)

Dit is dan ook die feit dat God sy volk liefhet wat die groot verskil maak tussen die manier waarop Hy sy volk straf en die manier waarop Hy ander nasies straf. Wanneer die volk so ongehoorsaam word aan God dat dit vir Hom nodig is om die Assiriërs te gebruik om sy volk in ballingskap weg te voer uit hulle eie land dan kan mens die pyn in God se stem hoor wanneer jy Hosea se weergawe lees in die boek Hosea. Veral hoofstuk 11 verwoord God se pyn maar ook sy liefde vir sy volk die mooiste. Hy sê: *“Ek het hulle met sorg en liefde gelei, Ek was vir hulle soos iemand wat die juk oplig as dit sy trekdier skaaf. Ek het na Efraim toe afgebuk en hom gereeld kos gegee, want Ek wou nie hê dat hy weer na Egipte toe moet teruggaan nie of dat Assirië oor hom moet heers nie. Maar Efraim het geweier om hom te bekeer. Daarom sal sy stede deur oorlog verwoes word en sy waarsêers uitgeroei word. Hulle sal deur die oorlog verteer word oor die raad wat hulle gegee het. Omdat my volk My verlaat het, sal party van hulle opgehang word en die ander sal die slawejuk moet dra, 'n juk wat nie afgegooi sal word nie! Maar hoe kan Ek jou prysgee, Efraim? Hoe kan Ek jou laat vaar, Israel? Hoe kan Ek jou vernietig soos Adma, met jou maak soos met Sebojim? Ek kan dit nie oor my hart kry nie. My liefde brand te sterk. Ek sal my gloeiende toorn bedwing, Ek sal nie so ver gaan en Efraim uitwis nie, want Ek is God, nie 'n mens nie. Ek is die Heilige wat by jou is, Ek sal nie met*

woede ingryp nie.” (Hos 11:4-9) Saam met die aankondiging van straf vir Israel, kondig die Here ook verlossing en herstel aan. So byvoorbeeld in Jes 10:20-21: *“In dié tyd sal dié wat in Israel, in Jakob oorgebly het en ontkom het, nie meer hulle vertrou stel in Assirië deur wie hulle vertrap is nie, maar hulle sal net op die Here, die Heilige van Israel, vertrou. Daar sal ’n oorblyfsel terugkom na die magtige God toe, die oorblyfsel van Jakob.”* (Vgl ook Hos 1:10-12).

Wanneer dieselfde God teen die heidense nasies optree, is dit heeltemal ’n ander saak. Dan word daar geen genade en liefde betoon nie. Omdat God “Jahwe Sabaoth”, die Groot Almagtige Regter-God is wat oor alle nasies heers, kan Hy die Assiriërs gebruik om sy volk te straf. Daarom word Assirië in Jes 10:5 genoem: *“...die stok waarmee Ek sal straf, die werktuig van my toorn! Ek stuur hom teen die godlose nasie, Ek beveel hom om op te trek teen die volk vir wie Ek kwaad is, om hulle te beroof en te plunder, om hulle te vertrap soos modder in die strate.”* Maar wanneer die Here hulle klaar gebruik het vir sy doel, vernietig Hy hulle sonder om genade te betoon. Daarom word byvoorbeeld van die Assiriërs gesê: *“Maar wanneer die Here alles wat Hy op Sionsberg en in Jerusalem wil doen, afgehandel het, sal Hy die koning van Assirië straf oor sy trots en selfversekerdheid, want die koning van Assirië het gesê: ‘Ek het dit met my eie mag gedoen, met my eie insig en verstand. Ek het die grenslyne van volke verskuif en hulle voorrade geplunder; ek het hulle inwoners met my mag onderwerp...Kan ’n byl grootpraat teen die een wat met hom kap? Of kan ’n saag hom groot hou teen die een wat met hom saag? Kan ’n stok die een swaai wat hom optel, kan ’n lat die een oplig wat hom gebruik? Daarom sal die Here ons God, die Almagtige, die vernames van Assirië laat kreppeer van ellende en sy besittings laat verteer deur vuur wat aanhou brand. Die Lig van Israel sal die vuur wees, die Heilige van Israel die vlam: in ’n enkele oomblik sal die vlam hulle geringes, die dorings en dissels, verbrand en verteer, en ook hulle aansienlikes, die vrugteboorde en die vrugbare velde. Dit sal hulle volkome vernietig. Die bome wat in die bos, Assirië, oorbly, sal so min wees dat ’n klein seuntjie dit sal kan tel.”* (Jes 10:12-19).

2.3.2. Die Koninkryk van God in die Nuwe Testament

Waar dit in die Ou Testament hoofsaaklik gaan om die volk van God wat as verbondsvolk deelneem aan die bekendstelling en vestiging van God se identiteit as die Soewereine Almagtige Heerser, gaan dit in die Nuwe Testament om die praktiese tot stand kom van God se heilsplan as uitvloeiing van God se ewige Koningskap. Nou is die koninkryk van God nie meer net ’n toekomstige moontlikheid nie, maar het dit ’n praktiese werklikheid geword.

The Kingdom has to do with God’s dynamic power through which “the blind

receive sight, the lame walk, those who have leprosy are cured, the deaf hear, the dead are raised, and the good news is preached” (Matt. 11: 5). It has to do with the Spirit of God, the finger of God, which casts out demons (Matt. 12: 28; Luke 11:21). It is seen in liberation From demon possession (Luke 8: 36), From blindness, from bleeding (Mark 5: 34), and even from death (Mark 5: 23). The kingdom of darkness that corresponds to “this age” has been invaders the “strong man” has been disarmed, conquered and plundered (Matt. 12: 29; Luke 11. 22). The hour announced by the prophets has arrived: the Anointed One has come to preach good news to the poor, to announce Freedom for the prisoners and recovery of sight to the blind, to release the oppressed, to proclaim the year of the Lord’s favor (Luke 4: 18- 19). In other words, Jesus’s “historical” mission can be understood only in connection with the Kingdom of God. His mission here and now is the manifestation of the Kingdom as a reality present among men and women in his own person and action, in his preaching of the gospel and his works of justice and mercy. (Padilla 1985:188-189. Vgl Padilla 191-199 en McLaren 2006:chapter 7).

Joubert wys daarop dat Jesus deur sy aardse bediening die koninkryk van God sigbaar laat word deur duiwels uit te dryf, wonderwerke te doen en deur sy lering dit te verkondig. (vgl Joubert 2009:103-105) Vir laasgenoemde maak Hy dikwels van gelykenisse gebruik (vgl Mark 4, Matt 13). Hierdie realisering van die koninkryk word die kern van die kerk se roeping.

Israel and the Church are entrusted with the mission. Yet, the former was mostly orientated by the centripetal pattern of mission, whereas the latter by centrifugal. Israel testified by a holy life and a monotheistic worship, whereas the Church does that primarily by preaching and leading people to a living Christ. (http://www.btz.it/English/Giedrius/works/Mission_in_OT_and_NT.pdf, besoek 10 Sept 2010).

Die Nuwe Testament handel oor die koms van Jesus Christus en die verhale rondom sy lewe en bediening. (Vgl Claassens 2010:29). Nou gaan dit nie meer om die belofte van God se heil nie, maar om die realisering daarvan. “The central thrust of the New Testament is that Jesus has come to fulfill Old Testament prophecy and that in his person and work the Kingdom of God has become a present reality.” (Padilla 1985:186). Wat in die Ou Testament van God gesê word, word nou op Jesus van toepassing gemaak. In Matt 28:18 eien Jesus self hierdie mag vir hom toe. “The risen Jesus thus claims the same ownership and sovereignty over all creation as the Old Testament affirms for YHWH.” (Wright, 2006:403) Newbigin beklemtoon die feit dat dit nie net gaan om die aankondiging van die koninkryk nie, maar ook om die aanwesigheid daarvan. “In

the New Testament we are dealing not just with the proclamation of the kingdom but also with the presence of the kingdom.” (Newbigin 1995:Kindle ed, chapter 5). Jesus beklemtoon dit self in sy antwoord op die vraag van Johannes die Doper in Matt 11:3 *“Is U die Een wat sou kom, of moet ons ’n ander een verwag?”* In Jesus se antwoord word die sigbare teenwoordigheid van die koninkryk uitgespel: *“Jesus antwoord hulle: “Gaan vertel vir Johannes wat julle hoor en sien: Blindes sien, lammes loop, melaatses word gereinig, dowes hoor, dooies word opgewek, en aan armes word die evangelie verkondig.”* (Matt 11:4-5). “Mission, seen from this angle, is faith in action. It is the acting out by proclamation and by endurance, through all the events of history, of the faith that the kingdom of God has drawn near. It is the acting out of the central prayer that Jesus taught his disciples to use: "Father, hallowed be thy name, thy kingdom come; thy will be done on earth as in heaven." (Newbigin, L 1995:Kindle ed chapter 4).

Dit sluit ten nouste aan by God se identiteit in die Ou Testament. Hieroor dan kortliks die volgende opmerkings.

2.3.2.1. Missionale Kerk-wees in die lig van God se koninkryk

Hierbo is reeds aangetoon dat die fokus in die Ou Testament val op die bekendstelling van God as die Soewereine en Almagtige God wat alleen die naam God waardig is teenoor die ander sogenaamde gode van die heidene. Die wêreld moes daarvan kennis neem dat hierdie God van Israel die Skepper is en alleen lewend is. Dit was die roeping van die volk om sy identiteit oral te handhaaf en uit te bou. Wanneer mense God raaksien vir wie Hy werklik is, het hulle hom ook as Heerser herken (nie noodwendig erken nie). Hiervan is die verhaal van Daniël en sy vriende een van die mooiste voorbeelde. Waar in die Ou Testament die identiteit van God deur die modder gesleep is, soos wat selfs die volk Israel dit meermale gedoen het, het God hom gewreek omdat Hy sonde haat. In die Nuwe Testament verskuif die klem nou na die bekendmaking van God se koninkryk as ’n praktiese realiteit en gegewene wat implikasies inhou vir die manier waarop ons lewe. “The central thrust of the New Testament is that Jesus has come to fulfill Old Testament prophecy and that in his person and work the kingdom of God has become a present reality.” (Padilla 2010:199). Wanneer Jesus as mens God aan die wêreld kom bekendstel, val die klem op God se mag oor alles op aarde en die praktiese konsekwensies daarvan. Daarom word mense genees van siektes, bevry van bose magte, opgewek uit die dood, op wonderbaarlike wyse met brood gevoed, ens. Jesus se hele bediening was gerig op God se koninkryk. Wanneer Matteus dus Jesus se bediening aan die begin van sy evangelie opsom dan sê hy: *“Van toe af het Jesus begin preek en gesê: Bekeer julle, want die koninkryk van die hemel het naby gekom.”* (Matt 4:17; vgl Mark 1:14). Deur Jesus se verkondiging en veral

deur sy wonderwerke moes die mense hoor dat God die soewereine almagtige God is wat naby die mense gekom het met die sigbaarmaking van sy heerskappy. Sy heerskappy as Koning is nie meer 'n belofte en stuk teorie nie, maar 'n lewensveranderende praktiese werklikheid. Hierdie koninkryk moes die allesoorheersende fokus van elke mens se lewe word. Daarom leer Jesus in Matt 6:33 die skare: “... *beywer julle allereers vir die koninkryk van God en vir die wil van God, dan sal Hy julle ook al hierdie dinge [die ander dinge van die lewe] gee.*”

Aan die einde van Jesus se bediening nadat Hy uit die dood opgestaan het en voor sy hemelvaart vir 40 dae op verskillende tye aan sy dissipels verskyn het, val die klem weereens op die koninkryk van God. Mens sou dink dat hierdie kort laaste geleentheid vir onderrig vir Jesus baie kosbaar was en dat Hy dit sou benut om oor die allerbelangrikste sake vir oulaas met sy dissipels te praat. Lukas vertel vir ons in kort waaroor dit gehandel het in Hand 1:3 “*Ná sy dood het Hy aan hulle met baie onbetwisbare bewyse ook getoon dat Hy lewe. In die loop van veertig dae het Hy by verskeie geleenthede aan hulle verskyn en met hulle oor die dinge van die koninkryk van God gepraat.*” Dit is asof Jesus seker wou maak dat die dissipels mooi sal verstaan waaroor dit gaan in die koninkryk van God.

Hierdie beklemtoning word nog beter verstaan as in ag geneem word dat Jesus se laaste opdrag aan sy dissipels was om die koninkryk bekend te maak. Matteus stel dit so: “*Aan My is alle mag gegee in die hemel en op die aarde. Gaan dan na al die nasies toe en maak die mense my dissipels: doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees, en leer hulle om alles te onderhou wat Ek julle beveel het.*” (Matt 28:18-20) Markus verwoord die opdrag soos volg: “*Hy het vir hulle gesê: Gaan uit, die hele wêreld in, en verkondig die evangelie aan die hele mensdom. Wie tot geloof gekom het en gedoop is, sal gered word; wie nie glo nie, sal veroordeel word. Die volgende wondertekens sal voorkom by dié wat glo: in my Naam sal hulle bese geeste uitdrywe; in ander tale sal hulle praat; met hulle hande sal hulle slange optel, en as hulle iets drink wat dodelik giftig is, sal dit hulle geen kwaad doen nie; hulle sal siekes die hande oplê, en dié sal gesond word.*” (Mark 16:15-18) Hy kon net sowel gesê het dat Jesus sy dissipels opdrag gegee het om sy koninkryk te laat realiseer want as jy lees wat die konsekwensies is wanneer mense tot geloof in die evangelieboodskap kom, dan is dit presies dieselfde as wat Jesus gedoen het om juis God se koninkryk aan mense te demonstreer. Lukas verwoord die opdrag van Jesus aan sy dissipels voor sy hemelvaart soos volg: “*Die Christus moet ly en op die derde dag uit die dood opstaan, en in sy Naam moet bekering en vergewing van sondes aan al die nasies verkondig word, van Jerusalem af en verder. Julle is getuies van hierdie dinge.*” (Luk 24:48).

Dit is veelseggend dat die skrywers van die drie evangelies oor hierdie opdrag van Jesus saamstem en dit vermeld. Elkeen kom egter met sy eie aksent. Matteus beklemtoon dat alle mense op aarde (nie net die Jode nie) gehelp moet word om uiteindelik dissipels (volgelingen, leerlinge) van Jesus te word. “The word “disciple” means above all “learner” or “pupil.” The emphasis in the commission thus falls not on the initial proclamation of the gospel but more on the arduous task of nurturing into the experience of discipleship, an emphasis that is strengthened and explained by the instruction “teaching them to keep all that I have commanded” in v. 20a.” (Hagner 2002:Electronic ed).

Markus plaas klem op die verkondigingsaspek en stem saam dat dit aan alle nasies gedoen moet word. Hy voeg verder by dat redding die gevolg van geloof is en dat saam met die redding, ook ’n verskeidenheid van wondertekens gepaard sal gaan. “It is important to realize that even this early church writer does not suggest that these signs happen always and for everybody. We must not presume upon them and put God to the test, like one Christian sect that handles poisonous snakes. They are signs of the kingdom of God. We should accept them gratefully if they occur, but our minds should be set on God’s kingdom, not on its signs.” (Carson 1994: Electronic ed).

Lukas beklemtoon weer die getuienis aspek. Die dissipels het tydens Jesus se bediening op aarde die voorreg gehad om die hele tyd saam met hom op aarde rond te beweeg. Hulle is deur hom onderrig en hulle het die wonderwerke wat hy gedoen het, telkens saam beleef. Hulle sou ook nog na sy dood, opstanding en hemelvaart beleef en natuurlik ook die uitstorting van die Heilige Gees. Hulle opdrag is nou om as ooggetuies vir die wêreld die verlossingsboodskap te gaan verkondig. Hierdie boodskap behels bekering en vergewing van sondes in die Naam van Jesus Christus. “But the Scripture can be fulfilled only if those who are equipped to attest the saving facts are sent out to proclaim the message in the power of the Spirit. Here, therefore, Jesus appoints them as his witnesses.” (Marshall 1978: Electronic ed).

Dit is dus duidelik dat die heerskappy van God in mense se lewens deur Jesus se oorwinning van die dood as die finale struikelblok vir die realisering van God se algehele koningskap, die fokus word - nie net van Jesus se eie bediening nie, maar ook van die bediening van elkeen wat in Jesus sou glo. “The mission of the church, therefore, can be understood only in light of the kingdom of God.” (Padilla 2010:199).

2.3.2.2. Die God van die koninkryk

Waar dit in die Ou Testament lyk of die oordeel van God voorop staan, verander die klem nou sodat die liefde van God beklemtoon word. Vgl in dié verband die talle tekste wat hieroor skryf. God is in sy wese liefde (2 Kor 13:11; 1 Joh 4:8 & 16); hierdie liefde

bewys Hy deur sy Seun, Jesus Christus aan 'n kruis te laat sterf as versoening van die mens se sonde (Rom 5:8; 2 Kor 5:14; Gal 2:20; Ef 5:2; 2 Tes 2:16; 1 Joh 3:16; 4:10 & 11); hierdie liefde is vir alle mense bedoel - ook hulle wat God nie as God erken en aanvaar nie (die *kosmos*) - (Joh 3:16); God se liefde vir sy kinders staan vas (Ef 2:4; Kol 3:12; 2 Tes 2:13); hierdie liefde kan nie van die mens weggeneem word nie en is die basis vir hantering van die lewe (Rom 8:35, 39); God se liefde laat 'n wonderwerk plaasvind naamlik dat mense wat verlore sondaars is nou verlore kinders van God kan word (Ef 1:5; Joh 1:12; 1 Joh 3:1; Op 1:5); sy liefde bring lewe in plaas van dood (Ef 2:5); God se liefde vir mense kweek wederliefde (1 Joh 4:19 & 20).

Tog is die God van die Nuwe Testament nie 'n nuwe of ander God as die God in die Ou Testament nie. Al val die klem grootliks in die Nuwe Testament op God as die een wat liefhet, moet dit nooit losgedink word van God se toorn nie. Sy straffende geregtigheid en sy liefde vorm geen teenstelling met mekaar nie. In Jesus word God se "nee" vir ons sonde hoorbaar, maar ook God se "ja" vir sondaars. Dit is juis omdat God sonde haat en sy toorn daarvoor op sy Seun uitgiet, dat Hy die mens kan liefhê en sy heilsplan vir die mens 'n werklikheid kan laat word. Mens sou ook kan sê dat God sy Seun moes haat om die mens van sy liefde te kon oortuig.

"Wanneer God dan in die vryspraak van die opstandige mens, die skuld van hom verwyder, dan moet Hy dit, om aan Homself trou te bly, aan iemand anders oordra. En die enigste Ander wat die skuld kan dra, is 'n ander Mens, 'n Mens in Wie God self teenwoordig is. So ontlai God die mens, deur Homself te belaa met die sondeskuld. Wie nou glo dat Jesus Christus vir hom "sonde gemaak is", het dus deel gekry aan die geregtigheid van God (2 Kor 5:21). So is die geregtigheid van God dus reddend in soverre as wat dit die mens bevry van sy sonde, maar straffend in soverre as wat Jesus moes boet vir die oortreding van die sondaar." (Vgl Heyns 1978:69).

2.3.2.3. Die volk van God se koninkryk

In die Ou Testament word die etniese volk Israel uitgekies om primêr die volk van God se koninkryk te wees. Natuurlik het daar ook van tyd tot tyd ander mense uit ander volkere by die volk aangesluit en so ook deel van Israel geword. Israel het dus inderdaad bestaan uit die Jode en ook ander nasies uit ander etniese volkere. Hierdie mense word in 1 Kron 22:2 ook "vreemdelinge" genoem. Om so 'n vreemdeling te word en die beskerming van Israel te kan geniet, het vereis dat iemand besny moes word (Eks 12:48). Wanneer dit gebeur het, is so 'n besnede vreemdeling behandel asof hy 'n gebore Israëliet was. So is ook mense buite Israel deur God begenadig (Jes 56:3). Die impak wat die Jode op die heidense volkere gemaak het, het ook soms daartoe gelei dat mense

oorgeloopt het na Israel (vgl Ester 8:17). Soms het dit gebeur dat sulke proseliete selfs opgang in Israel gemaak het soos Doëg die Edomiet (1 Sam 21:7), Urija die Hetiet (2 Sam 11), Arauna die Jebusiet (2 Sam 24) en Selek die Ammoniet (2 Sam 23:37). (vgl verder Easton Illustrated Dictionary: <http://mb-soft.com/believe/txo/proselyt.htm>, besoek 26 Sept 2010) Dit was dus geen vreemde verskynsel nie dat, ook naas die gebore Jode, ander mense deel van die volk Israel gevorm het. Wanneer dus van Israel as die volk van God gepraat word, moet inklusief ook aan ander mense gedink word.

Die vraag ontstaan nou of die mense wat in die Nuwe Testament die volk van God genoem word of dan ook gemeente/kerk van die Here genoem word, 'n nuwe of ander volk as dié van die Ou Testament is en of dit gaan om 'n voortsetting van die volk Israel van die Ou Testament? Is die mense na wie Claassens verwys nie dalk reg as hulle beweer dat God voor begin in die Nuwe Testament nie? (Claassens 2010:34).

Van belang is om daarop te let dat die volk in die Ou Testament nooit “kerk” of “gemeente” van God genoem word nie (vgl Williams 2010:Elektr ed, besoek 10 Okt 2010). In die 1953 Afrikaanse Bybelvertaling word die woord *nefesh* meesal met “vergadering” vertaal (vgl Eks 12, 16, 35, ens) terwyl die 1983 Afrikaanse vertaling dieselfde woord met “gemeente” vertaal. Laasgenoemde is waarskynlik korrek maar moet as 'n interpretasievertaling gesien word. Mens moet dus versigtig wees om sondermeer die Afrikaanse vertaling as uitgangspunt te gebruik om aan te toon dat die volk in die Ou Testament in werklikheid die kerk of gemeente van die Here is wat in die Nuwe Testament voortgesit word.

Hier word egter tog standpunt ingeneem dat die volk van God in die Ou Testament inderdaad die kerk of gemeente van die Here is en dien ooreenkomstig is die kerk of gemeente van die Here in die Nuwe Testament 'n voortsetting van die volk Israel in die Ou Testament. Die feit dat Jesus tydens sy bediening op aard by verskeie geleenthede teksgedeeltes uit die Ou Testament aanhaal om sy eie bediening te verduidelik, laat mens vermoed dat Hy daarmee ook 'n sterk saak uitmaak dat die kerk van die Nuwe Testament 'n voortsetting van die Ou Testamentiese kerk is. Die gesprek van Jesus met die Emmausgangers (Luk 24) is 'n mooi voorbeeld hiervan.

Die motivering vir so 'n standpunt is oa die volgende:

- * Daar is reeds hierbo aangetoon dat die God van die Nuwe Testament dieselfde God is wat in die Ou Testament optree.
- * Dit is opvallend dat die skrywers van die Nuwe Testament baie duidelik terugverwys na die geskiedenis van Israel in die Ou Testament en hard probeer aantoon dat daar 'n doelbewuste aansluiting by en voortsetting van daardie geskiedenis na die koms van die Messias is. Vgl in dié verband die geslagsregisters in die Evangelies, die talle

teksverwysings in die Hebreërboek asook in die briewe van Paulus waarmee hulle doelbewus aansluiting vind by die Ou Testamentiese verloop van die volk van God se geskiedenis. Daarmee word telkens vertel dat Jesus self hom beroep het op die Ou Testament as kanon vir sy bediening en selfs die beloftes op homself van toepassing gemaak het (vgl Luk 4:16-21).

- * Die manier hoe die kerk van die Here in die Nuwe Testament gevorm word, geskied op dieselfde manier as in die Ou Testament naamlik deur God se vrye verkiesing (Vgl oa Deut 7:6 en 1 Pet 2:9).
- * Dit is opmerklik dat die dissipels en spesifiek Paulus as die sendeling na die heidene, in die manier waarop hulle hulle roeping uitvoer baie duidelik laat blyk dat hulle die kerk van Jesus sien as 'n voortsetting van die verbondsvolk van die Ou Testament. Daarom het hulle telkens wanneer hulle na dorpe of stede gaan om die Evangelie te verkondig, dit eers in die sinagoges aan die Jode gaan verkondig (vgl Hand 13; 14:1; 17; 18; ens). Die optrede en gedagtegang van Petrus is netso veelseggend in Hand 10. Petrus is nog steeds vas oortuig daarvan dat die Evangelie slegs vir die Joodse volk bedoel is toe God in 'n gesig een middag aan Petrus toon dat die Evangelie ook vir ander mense bedoel is. Dit was uiteindelik ook vir die ander gemeentelede 'n openbaring toe Petrus na sy ervaring met Cornelius vir hulle sy nuwe oortuiging verduidelik het. In Hand 11 lees ons van die gewone gelowiges in Jerusalem se verbasing toe hulle hoor dat Petrus die Evangelie aan Cornelius en sy mense gaan verkondig het. Hulle verbasing is duidelik in Hand 11:3 *“Jy het mense besoek wat nie besny is nie en het selfs saam met hulle geëet.”* Die wonderlike is dat hulle tevrede is met Petrus se verduideliking. Hieruit is dit duidelik dat die Jode wat tot geloof gekom het nie gedink het die kerk van Jesus is 'n nuwe begin nie, maar slegs 'n voortsetting van die verbondsvolkgedagte maar dan op 'n vernuwende manier.
- * Wanneer Paulus in Rom 9 en 10 praat oor die volk Israel dan wys hy die Jode daarop dat die samestelling van God se volk na Jesus se koms verander het. Nou gaan dit nie meer primêr om die bloedlyn van die volk nie, maar om geloof in Jesus as Verlosser. Daarmee word die deur wyd oopgemaak vir alle volke om deel van die Here se kerk/gemeente te word. Hieraan herinner Paulus sy lesers by verskillende geleenthede. Vgl 1 Kor 12:13; Gal 3:28 en Kol 3:11.

Soos in die Ou Testament gaan dit in die Nuwe Testament om dieselfde sake in die koninkryk naamlik om God se mense, God se plek en God se regering. Al die Bybelse beloftes vind in Jesus Christus vervulling. Die ontvouing van die koninkryk van God in die Ou Testament lei na die menswording van Jesus in die Nuwe Testament. Hy is die vleeswordende werklikheid van die Koninkryk. Sy teenwoordigheid op aarde

verteenwoordig die teenwoordigheid van God op die aarde. Jesus se woorde en dae verwesenlik God se heerskappy op aarde.

2.3.2.4. God se geheim word bekend gemaak

Newbigin noem die heerskappy van God 'n "mystery" (Newbigin 1995:Kindle ed, chapter 4), 'n realiteit wat gelyk verborge en openbaar is. Daarom verkondig Jesus dit deur middel van gelykenisse en wonders. "They are signs of the kingdom only to those to whom eyes of faith are given." In Rom 16:25 eindig Paulus sy brief aan die gelowiges in Rome met 'n baie belangrike opmerking deur te sê: *"God is magtig om julle te laat vasstaan ooreenkomstig die evangelie van Jesus Christus wat ek verkondig, en ooreenkomstig die openbaring van die geheimenis. Eeue lank het dit geheim gebly, maar nou is dit geopenbaar. Aan die hand van die geskrifte van die profete en in opdrag van die ewige God is dit aan alle nasies bekend gemaak sodat hulle in God kan glo en aan Hom gehoorsaam kan wees."* (Vgl ook Ef 1:7-10, 3:3-6; Kol 1:26 & 27). Ons het nou al gesien dat Jesus se bediening te make het met die bekendstelling van God se koninkryk. Die Almagtige, Soewereine God van die Ou Testament kom stel homself as die Koning van die ganse skepping aan die mense bekend deur die gestalte van 'n mens aan te neem (Fil 2). "The King is in the kingdom, and the kingdom is among us here and now—for those who have eyes to see and ears to hear. The King is present in the mess and chaos of everyday life on earth, bringing healing, sight, perception, liberation, wholeness, wholesomeness, movement, health, fullness, nourishment, sanity, and balance. The incursion of the kingdom of God has begun." (McLaren 2006:Kindle ed, chapter 7). Hierdie koninkryk moet nou verder bekendgestel word deur die volgelingen van Jesus. Die grootste verrassing van hierdie bekendstelling is dat die Evangelie bedoel is vir sondaars, vir dié mense wat volgens die standarde van destyds se godsdiensteleiers juis vir God se koninkryk onaanvaarbaar was. Om die Evangelie bekend te stel, is om God se koninkryk bekend te stel. Vir Paulus draai hierdie bekendstelling om die verkondiging van die Evangelie van Jesus Christus tot redding van die ganse verloregeande wêreld. Dit gaan om die bekendmaking van 'n saak wat eers voor die koms van Jesus 'n groot geheim was. In die lig van wat hierbo reeds bespreek is, is hierdie 'n baie interessante opmerking. Dit is asof hierdie opmerking wil bevestig dat dit voor die koms van Jesus vir God nie soseer gegaan het om die bekendmaking van God se koninkryk nie, maar om die openbaring van die identiteit van die God van Israel. Tog het die volk voortdurend besef dat God ook die groot en almagtige Koning is omdat God se koningskap onlosmaaklik deel is van sy identiteit. Wat nou hier in die Nuwe Testament gebeur, is dat die praktiese implikasies van Jesus se oorwinning oor die Bose beteken dat daar ook vir mense verlossing, vrede, vrypraak en versoening met God moontlik is en dat sy koninkryk

daardeur in mense se lewens 'n realiteit word.

“This kingdom represents a counterforce, a countermovement, a counterkingdom that will confront all corrupt human regimes, exposing them, naming them, and showing them for what they really are. The new kingdom—unlike its evil counterparts—doesn’t force itself where it is not wanted and welcomed.” (McLaren 2006:Kindle ed, chapter 8).

Die volle inhoud van hierdie evangelie was vroeër nie aan mense bekend nie. Dit was soos 'n groot geheim bewaar totdat Jesus sy verskyning op aarde kom maak het.

Wat nou in Rom 16:25-26 raakgesien moet word, is dat die bekendmaking van God se geheim nie uit die lug val nie, maar verbind word aan die profetiese geskrifte in die Ou Testament. “Hierdie bekendmaking aan alle nasies was God se opdrag, en in hierdie opsig het die verkondiging van die profetiese geskrifte (vgl 1:2) 'n groot rol gespeel.” (du Toit in van Zyl 1989:217). Tog het die skrywers van die Ou Testament nie self geweet presies wat hulle skryf nie. Met die koms van Jesus word hierdie onbekende inhoud glashelder. Daarmee bedoel Paulus dat die heilsplan van God nie iets is wat met die koms van Jesus eers uitgedink of ontwerp is nie, maar dat dit al in die Ou Testament geïmpliseer word. Dit is egter iets wat eers met die koms van Christus verstaan kan word. (Jonker 1998:elektroniese uitg).

Die inhoud van die geheim het nie net te doen met God se verlossingsplan vir sy volk wat toe al vir eeue lank as belofte voortgeleef het nie. Dit het ook en veral daarmee te make dat hierdie verlossing vir die ganse mensdom bedoel is. Almal kan nou gered word, verbondsvolkemense en ander daarbuite. “How is it possible to take sinful human beings, motivated by selfish and sinful passions, separated by racial prejudice and vast social differences, and create a community bonded together by selfless love? Only God could do it in the world of the 1st century. And only God can do it today.” (Richards, 1996:752).

Paulus beklemtoon verder dat die verkondiging van hierdie geopenbaarde geheim nie uit sy duim gesuig word nie, maar op bevel van God geskied. Dit is die voortsetting van Jesus se bevel aan sy volgelinge om getuies van God se koninkryk in hierdie wêreld te wees. Daarom kan mens ook sê dat dit 'n voortsetting is van die fokus van Jesus se bediening naamlik om die koninkryk van God in die wêreld sigbaar te laat word. Die koninkryk is dan ook die fokus van God se geheim wat nou bekend gemaak is. God se liefde vir die hele wêreld word nou bekend gestel. Heyns maak 'n mooi opmerking as hy sê: “In Jesus word Gods nee vir ons sonde hoorbaar, maar ook Gods Ja vir sondaars.” (Heyns 1983:69)

2.3.2.5. Missionale aard van die koninkryk

As dit dan in die Nuwe Testament gaan om die bekendmaking van God se koninkryk dan ontstaan die vraag hoe dit veronderstel is om te gebeur. In die Ou Testament was dit die roeping van die volk Israel om as verbondsvolk God se identiteit te dra en bekend te maak tussen al die ander volkere rondom hulle. Hoe wil God sy koninkryk in die Nuwe Testament aan die wêreld bekendstel en uitbou?

Oor die antwoord op hierdie vraag is daar geen twyfel nie. In die Evangelies word dit op verskillende manier baie duidelik uitgespel. Matteus vertel dat Jesus aan die einde van sy bediening net voor sy hemelvaart die duidelike opdrag aan sy volgelinge gee: *“Aan My is alle mag gegee in die hemel en op die aarde. Gaan dan na al die nasies toe en maak die mense my dissipels: doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees, en leer hulle om alles te onderhou wat Ek julle beveel het.”* (Matt 28:18b-20). Markus vertel op 'n ander manier van dieselfde opdrag in Mark 16:15 *“Gaan uit, die hele wêreld in, en verkondig die evangelie aan die hele mensdom.”* Lukas brei so bietjie meer uit op hierdie saak en sê: *“Die Christus moet ly en op die derde dag uit die dood opstaan, en in sy Naam moet bekering en vergewing van sondes aan al die nasies verkondig word, van Jerusalem af en verder. Julle is getuies van hierdie dinge.”* (Luk 24:46-47) In sy aantekeninge wat hy aan Teofilus skryf, vertel Lukas van dieselfde saak maar dan in die vorm van 'n belofte en versekering wat Jesus aan sy dissipels net voor sy hemelvaart gegee het: *“Maar julle sal krag ontvang wanneer die Heilige Gees oor julle kom, en julle sal my getuies wees in Jerusalem sowel as in die hele Judea en in Samaria en tot in die uithoeke van die wêreld.”* (Hand 1:8). (Sien hiervoor ook McLaren 2006:Kindle ed, chapter 8).

Volgens Newbigin is die konsekwensie van die feit dat Jesus geleef, gesterf en opgestaan het sodat die koninkryk van God kan realiseer die eis dat *“it must, so to say, enter into the stream of historical happenings and become part of its course.”* (Newbigin 1995:Kindle ed, chapter 5). Dit moet gebeur deur die kerk se praktiese deelname en uitleef van God se liefde in hierdie wêreld 2000 jaar na Jesus se hemelvaart. Die kerk moet nie net so leef en optree dat die realiteit en sigbare teenwoordigheid van God se koninkryk deur almal raakgesien word nie, maar ook so dat iets van die eskatologiese aard van die koninkryk bekend word. Die Kerk word ook die voorsmaak van God se koninkryk genoem. *“It is more an imperfect anticipation of God’s future world than a preservation of earlier cultural forms.”* (Williams 2004:95). Die Kerk doen meer as om maar net na 'n werklikheid bo haarself te wys. Deurdat die Kerk deelneem aan die lewe van God, is dit nie net 'n teken en instrument van God se koninkryk nie, maar in werklikheid 'n voorsmaak daarvan. Die Kerk is geroep om God se koninkryk sigbaar te

maak in die midde van menslike geskiedenis.

By die volgelinge van Jesus was daar geen twyfel nie wat Jesus se bedoeling met hulle was en met almal wat nog tot geloof in Jesus sou kom na Jesus se hemelvaart: hulle moet moeite doen om God se koninkryk in hierdie wêreld aan al die mense bekend te maak. Dit het hulle dan ook met groot toewyding en moeite gedoen. Ons kan dus nie anders nie as om tot die slotsom te kom dat Jesus se bedoeling is dat sy kerk, sy volgelinge, die roeping ontvang om sy koninkryk op aarde te vestig en aan die hele wêreld bekend te maak. Hierdie opdrag is nog steeds die verantwoordelikheid van die kerk. God wil nie op 'n ander manier sy koninkryk vestig nie as deur sy volgelinge, sy kerk op aarde.

In die bekendmaking van God se koninkryk gaan dit nie net om die verkondiging van die Evangelie van Jesus Christus nie, maar om 'n hele styl van lewe waardeur die liefde van God aan die wêreld bekend gemaak word. "At the same time, the question arises whether it is unduly narrow to limit mission, in its New Testament usage, exclusively to direct verbal gospel proclamation. For there is some indication in certain books of the New Testament that other forms of Christian activity were considered to be part of the church's overall mission." (Köstenberger: <http://www.biblical-foundations.org/pdf/NT%20Theology%20and%20Mis-sion.PDF>, accessed 10 Sept 2010). In die verband kan gekyk word na Petrus se opmerking in 1 Pet 3:1-2: "*Vrouens, julle moet aan julle mans onderdanig wees. As daar van julle is met mans wat nie die woord van God glo nie, en die mans sien hoe godvresend julle is en hoe voorbeeldig julle julle gedra, sal hulle vir Christus gewen kan word deur die gedrag van hulle vrouens. Dit sal nie eens vir julle nodig wees om 'n woord te sê nie.*" Later in dieselfde hoofstuk gee hy die basiese opdrag waarop sy raad aan die vroue gebaseer is: "*Wees altyd gereed om 'n antwoord te gee aan elkeen wat van julle 'n verduideliking eis oor die hoop wat in julle lewe. Maar doen dit met beskeidenheid en met eerbied vir God. Sorg dat julle gewete skoon bly, sodat dié wat julle oor julle goeie lewenswandel in Christus belaster, daarvoor skaam kan kry dat hulle kwaad van julle gepraat het.*" (Verse 15 & 16). Die missionale karakter van die koninkryk betrek dus die mens se woorde en dade, verkondiging en leefstyl waardeur die wêreld gehelp moet word om God se hoop te ontdek: hoop vir die toekoms (eskatologies) wat bestaan uit verlossing, opstanding en die ewige lewe en hoop vir die hede waarin ons elke dag moet leef en werk: (practical ways in which hope can come alive for communities and individuals who for whatever reason may lack it." (Wright, NT 2011:Kindle ed loc 159). Woorde en dade spreek saam. Trouens, as Jakobus se pleidooi in Jak 2 reg verstaan word, word die waarheid van jou woorde eers bevestig as jou dade daarmee saampraat.

Die missionale opdrag van die Here aan sy volgelinge is vir hom so ernstig dat Hy hulle tot vandag toe op verskillende maniere vir hierdie taak bemagtig. Hy gee aan hulle die inwonende krag van die Heilige Gees (Hand 1:8; 1 Kor 3:16 en 6:19); deur die werking van die Gees ontvang elke gelowige 'n spesifieke gawe om in diens van God se koninkryk aan te wend (1 Kor 12; Rom 12; Ef 4); om verder met hierdie bemagtiging te help, word in elke gemeente 'n aantal leiers aangestel om die gelowiges toe te rus sodat hulle hulle funksie kan vervul (Ef 4); veral Paulus doen baie moeite om die gemeentes te help met geestelike groei en ontwikkeling tot geestelike volwassenheid deur aan hulle 'n reeks briewe te skryf en telkens na gemeentes terug te keer en skoling daar te doen.

Dit is in die Nuwe Testament baie duidelik dat God se plan met sy kerk die missionale bediening van sy Koninkryk in hierdie wêreld is. Daarvoor bemagtig Hy hulle met die Heilige Gees en met gawes. Daarvoor stel Hy mense as leiers aan om met voortdurende toerusting van die gelowiges besig te wees (Ef 4:11-12). Hierdie verantwoordelikheid is nog steeds vandag die primêre taak en roeping van die kerk van Jesus Christus in hierdie wêreld. Daarom kan ons sê dat die koninkryk van God en die kerk ten nouste aan mekaar gekoppel is. Natuurlik is hulle nie gelyk aan mekaar nie. Omdat die kerk uit feilbare mense bestaan, kan hoogstens gesê word dat die koninkryk in die kerk is, maar dat die koninkryk ook groter as die kerk is. "Koninkryk en kerk is nie *identies* nie. Die koninkryk mag nie tot die kerk beperk word nie... Die koninkryk is veel ruimer as die kerk en die kerk veel enger as die koninkryk. (Heyns 1977:22). Maar wat vir Heyns van kardinale belang is, is die feit dat die kerk wel teken van God se koninkryk op aarde is en daarom het elke lidmaat 'n missionale roeping om hier 'n verskil te maak as burger van God se koninkryk. So moet die kerk ter wille van die Koning sout en lig in hierdie wêreld wees (Matt 5:13 & 14).

Wanneer oor die missionale aard van God se koninkryk nagedink word, kan mens nie anders nie as om tegelykertyd ook oor die missionale aard van die kerk te praat. Heyns gee een van die mooiste formulerings van hierdie saak as hy sê: "Die kerk is nie 'n religieuse kokon, toegespin deur die drade van sy eie kulties-liturgiese handeling nie. Die kerk mag hom nie - mét of sonder die Skrif - in 'n eie aparte "godsdiensstige tuisland", ver van die gewoel van die wêreld terugtrek nie." (Heyns 1977:95).

2.3.2.6 Die allesomvattende koninkryk van God

Dit blyk duidelik dat die koninkryk van God vir Jesus 'n unieke simbool is om die nuwe werklikheid wat met sy koms aangebreek het, onder woorde te bring. Hierdie koninkryk omvat baie fasette:

Ten eerste hou hierdie nuwe Goddelike werklikheid direk verband met Jesus se persoon en optrede. Hy is die Aankondiger en die Bringer van die koninkryk

tegelyk. Tweedens stel Jesus vir God op 'n nuwe wyse as Vader bekend. God regeer oor die ganse wêreld, maar Hy tree tussendeur soos 'n Vader op teenoor almal wat deel is van die ryk wat Jesus proklameer. Derdens het Jesus kom sê en wys dat daar ook ruim plek is vir sondaars, nie-Jode en eerloos buite die koninkryk van God. Vierdens het hierdie koninkryk reeds sigbaar aangebreek: Mense kon dit sien en beleef wanneer siekes genees is en duiwels uitgedryf is. Maar God se koninkryk is ook nog op pad: Wanneer Jesus as Seun van die mens terugkeer na die wêreld toe, sal Hy God se ryk finaal sigbaar vestig. Vyfdens was God se ryk nie gekoppel aan bepaalde heilige plekke soos Jerusalem of die tempel nie. Die koninkryk is oral aanwesig waar Jesus se navolgers hulle bevind. (Joubert, S 2009:116-117).

2.4. Samevatting

In hierdie hoofstuk is die navorsingsvraag oor die koninkryk van God nagegaan. Die gevolgtrekking waartoe gekom word, is die feit dat die Koninkryk van God die vernaamste fokus van die Skrif is. Alles draai daarom. God se grootheid en almag word deur die vestiging van sy koninkryk bekend gemaak. Daarom het die koninkryk van God missionale betekenis. Waar God se heerskappy sigbaar word, word die wese van God self sigbaar. Waar die heerskappy van God ondermyn word, word die beeld van God self versteek en onsigbaar gemaak.

Die aanwesigheid van God se koninkryk en selfs die feit dat die mens erken dat God die almagtige Heerser is, beteken ook nie noodwendig dat daardie mens self glo in God en hom gehoorsaam dien nie. Hiervan is Nebukadneser onder andere 'n voorbeeld. Daarom was die mense van die Ou Testament nie noodwendig gestuur om ander tot bekering te lei nie, maar om God se grootheid en heerskappy aan hulle te toon. God se koninkryk moes gestalte kry en die God van hierdie koninkryk moet raakgesien word deur almal op aarde.